

DARBININKAS

Vol. LXXXV, Nr. 34
Rugsėjis - September 8, 2000 Penktadienis-Friday

PERIODICALS
Postage paid at Brooklyn, N.Y.

341 Highland Blvd.
Brooklyn, N.Y. 11207
Kaina \$ 1.00

LIETUVOJE
ir apie
LIETUVĄ

- Lietuvos Prezidentas Valdas Adamkus, rugpjūčio 31 d. kalbėdamas tarptautiniame forume Lenkijoje, apžvelgė pastarojo dešimtmečio pokyčius Lietuvoje, spartėjančios globalizacijos reikšmę ekonomikos reformas vykdančioms šalims ir visam Europos žemynui bei aptarė galimybes prisitaikyti prie besikeičiančios aplinkos.

- Dėl Sidnėjaus olimpiados varžybų, kandidatų į Lietuvos Seimą kalboms per Lietuvos visuomeninę televiziją ir radiją bus skirta mažiau laiko. Rugpjūčio 31 d. Seimas 43 balsais už, 2 prieš ir 13 susilaikius, pritarė Seimo rinkimų įstatymo 51 straipsnio 1 dalies pataisoms, kuriomis sutrumpinamas kandidatų į Seimo narius agitacijai per visuomeninę televiziją ir radiją skirtas laikas, bei keičiama pačios agitacijos forma.

- Negalutiniais Lietuvos Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) duomenimis, iš 69 save kandidatavusių į Lietuvos Seimo narius panorusių iškelti piliečių, maždaug 40-čiai pavyko surinkti reikiamą kiekį jų kandidatūras remiančių parašų. Pagal Seimo rinkimų įstatymą, nusprendusieji išskirti kandidatais į Seimo narius rinkimų apygardos komisijai turi pateikti ne mažiau kaip tūkstantį tos apygardos rinkėjų parašų.

- Lietuva prisijungė prie Europos Sąjungos pareiškimo dėl tolesnio padėties Baltarusijoje stebėjimo. Pasak Lietuvos Užsienio reikalų ministerijos Informacijos ir kultūros departamento direktoriaus Petro Zapolsko, Lietuva prisijungė prie rugpjūčio 31 d. ES priimto pareiškimo, kuriame sakoma, kad ES šalys toliau stebės padėtį Baltarusijoje ir, atsižvelgdamos į stebėjimo rezultatus, priims sprendimą, ar siųsti savo stebėtojus į Baltarusijos parlamento rinkimus, kurie įvyks spalio mėnesį.

- Lietuvos užsienio reikalų viceministras Vygaudas Ušackas sako, kad Lietuva, siekdama greitos narystės Europos Sąjungoje ir NATO, privalo tęsti vykdomas ekonomines reformas bei karinių pajėgų stiprinimą. Rugpjūčio 31 d. V. Ušackas komentavo ES aukštojo atstovo bendrai užsienio ir saugumo politikai, buvusio NATO vadovo Javier Solana pasakytus žodžius, kad Baltijos šalys greitai įstos ir į ES, ir į NATO.

- Lietuvos Konservatorių partijos pirmininko pavaduotoja Rasa Juknevičienė rugpjūčio 31 d. pranešė, jog konservatorių frakcija Lietuvos Seime ketina prašyti Konstitucinio teismo patikrinti, ar Visuomenės informavimo įstatymui prezidento Valdo Adamkaus teiktos ir Seimo priimtos pataisos, ginančios žurnalistų teisę išsaugoti informacijos šaltinio slaptumą, neprieštarauja šalies Konstitucijai.

- Nuo rugsėjo 1 d. brangsta Vilniaus visuomeninio transporto vardiniai mėnesiniai bilietai: važiuoti troleibusu bei autobusu darbo ir poilsio dienomis kainuos po 35 lt, o bilietas važiuoti troleibusu ir autobusu - 50 lt.

VILNIUJE DARBĄ TĘSIA KOMUNIZMO TRIBUNOLAS

Tarptautinis visuomeninis tribunolas, tiriantis komunizmo nusikaltimus, susirinko Vilniuje į antrąją sesiją. Pirmoji sesija įvyko šiemet birželį. Lietuvos Seimo rūmuose rugsėjo 4 d. prasidėjusioje sesijoje, skirtingai nuo pirmosios, dalyvauja ir komunizmo ideologijos gynėjas. Spaudos konferencijoje rugpjūčio 31 d. Seimo Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių ir nuo okupacijos nukentėjusių asmenų teisių reikalų komisijos pirmininkas Antanas Stasiškis išreiškė viltį, kad per keturias darbo dienas tribunolas pajėgs išnagrinėti pateiktus kaltinimus komunizmui ir parengti nutartį. Tačiau jis neatmetė galimybės, kad visuomeniniam tribunolui vėl gali tekti tęsti darbą vėliau, nes "įrodymų ir faktinės medžiagos srautas šiuo metu pradeda didėti".

Birželio viduryje tris dienas Vilniuje dirbęs tribunolas surinko medžiagą ir išklausė komunizmą kaltinančius aktus. Tačiau nutartis nebuvo paskelbta ir dėl medžiagos gausos nuspręsta darbą tęsti rudenį. Nepaisant nemažų organizatorių pastangų, tuomet neatsirado teisininko, kuris būtų apsiėmęs šiame tribunole ginti komunizmą.

Tačiau, kaip informavo tribunolo teisėjų kolegijos pirmi-

ninkas advokatas Vytautas Zabiela, sesijoje dalyvauja ir komunizmo gynėjas - Lietuvos pilietis, filosofijos mokslų daktaras Jurijus Radovičius. Pasak V. Zabielos, J. Radovičius gina komunistinę doktriną ir ideologiją, tačiau ne konkrečius nusikaltimus.

Antroje tribunolo sesijoje klausoma penkiolika kaltinimų. Pasak V. Zabielos, naujus kaltinimus pareiškė Lenkija, Rumunija, Moldavija, Kazachstanas, kurios atsiuntė kaltintojus ir kandidatus į teismo kolegijos narius.

Politinių kalinių ir tremtinių sąjungos pirmininkas Povilas Jakučionis teigė, kad visi tribunolo dokumentai ir nutarimai bus išsiųsti visų valstybių parlamentams ir vyriausybėms, tarptautinėms ir visuomeninėms organizacijoms, raginant priimti teisės aktus, smerkiančius komunizmą.

Taip pat visų valstybių prašoma kurti nacionalinius visuome-

ninius komitetus, kurie organizuotų tarptautinius kongresus ar konferencijas komunizmo nusikaltimams nagrinėti, rengti naujas tarptautines visuomeninio teismo sesijas.

P. Jakučionio manymu, tokie komitetai turi dirbti tol, kol bus pasiektas svarbiausias tikslas - įkurtas tarptautinis teismas komunistinių režimų nusikaltimams nagrinėti, turintis juridinę galią ir galintis bausti.

Vilniuje pirmą kartą birželį posėdžiavęs ir darbą tęsiantis visuomeninis tribunolas jo organizatorių yra vadinamas antruoju Niurnbergo procesu. Birželį jame dalyvavo apie 20-ties valstybių visuomeninių organizacijų atstovai ir politikai.

Aliuzija į Niurnbergo procesą norima pabrėžti nacizmo ir komunizmo nusikaltimų žmoniškumui paraleles - Niurnberge po 2-ojo pasaulinio karo buvo tarptautiniu mastu pasmerktas nacizmas, nubausti svarbiausi nacių nusikaltėliai.

Komunizmo nusikaltimų visuomeninio tribunolo rengėjai siekia, kad lygiai taip pat būtų pasielgta ir su komunistiniais nusikaltėliais.

Komunistiniai režimai per pastarąjį šimtmetį išnaikino apie 100 mln. žmonių. Lietuva per sovietinę okupaciją neteko apie 80 tūkst. savo piliečių.

BNS

LIETUVA NEKALTA DĖL ŽYDŲ TAUTOS TRAGEDIJOS

Lietuvos parlamentaras Kazys Bobelis tvirtina, kad tik jo vadovaujama Krikščionių demokratų sąjunga (KDS) atmets Lietuvai reikiamus kaltinimus dėl nacių okupacijos metais žydų tautą ištikusios tragedijos. Spaudos konferencijoje rugpjūčio 31 d. K. Bobelis citavo KDS rinkimų programą, kurioje smerkiami tie, "kurie kaltina Lietuvą dėl žydų tautai nacių įvykdytos tragedijos".

"Lietuvių tauta šioje tragedijoje sau neprisiima jokios kaltės. Žydų tragedijos metu laisvos ir nepriklausomos Lietuvos nebuvo, ji buvo okupuota ir okupantų kontroliuojama", pažymi programa.

KDS programa buvo priimta partijos suvažiavime rugpjūčio 26 dieną.

Spaudos konferencijoje dalyvavęs KDS kandidatas, operos solistas Virgilijus Noreika pareiškė, jog atėjęs į Seimą nedainuos, bet skirs visas jėgas "atgaivinti tautišką lietuvišką kultūrą". "Lietuva yra tuščia abstrakcija, jei nekalbama apie lietuvi", sakė V. Noreika.

Kitas KDS kandidatas Dainius Kepenis, jau dešimt metų propaguojantis sveiką gyvenimo būdą bei rengiantis "sveikuolių" stovyklas pajūryje, sakė, jog įgyvendinus jo siūlomas sveikatos prevencijos programas būtų galima sutaupyti daug lėšų. D. Kepenis žadėjo Seime "netrukdyti ekonomistams ir teisininkams" ir visas jėgas skirti sveiko gyvenimo būdo propaga-

Kazys Bobelis

vimui.

KDS pirmininkas K. Bobelis pareiškė atsiribojantis nuo Vals tiečių partijos (LVP) teiginių, jog po Seimo rinkimų šios dvi partijos galės sudaryti koaliciją. K. Bobelis sakė, jog nutrūkus KDS ir LVP deryboms dėl bendradarbiavimo Seimo rinkimuose, į jį kreipėsi daug Vals tiečių partijos narių ir žadėjo paremti KDS kandidatus.

Kovo mėnesį vykusiuose savivaldybių rinkimuose Vals tiečių partijai, dalyvavusiai koalicijoje su Krikščionių demokratų partija, pavyko iškovoti antrą vietą pagal gautų mandatų skaičių. Atskirai LVP atstovai iškovojo 209 mandatus, o KDS - 16.

Apklausa rodo, kad dabar KDS yra devinta pagal populiarumą partija Lietuvoje. Už ją balsuotų apie 1,5 % rinkėjų.

BNS

VIENTAS PERKAMIAUSIŲ AUTORIŲ NORI BYLINĖTIS SU LIETUVA

Vienas perkamiausių Lietuvos rašytojų Giedrius Rekešius, žinomas Edvino Kalėdos slapyvardžiu, kreipėsi į Europos žmogaus teisių teisimą Strasbūre dėl moralinės žalos atlyginimo. Anot dienraščio "Respublika", romanų apie kalėjimo gyvenimą autorius pageidauja, kad jam būtų atlyginti moraliniai nuostoliai, kuriuos jis teigia patyręs, kai žurnalas "Ekstra" be jo sutikimo atskleidė jo tikrąją pavardę bei išspausdino jo nuotrauką.

Anot rašytojo advokato Jono Leikausko, G. Rekešius viešai nesifotografavo, savo pavardės neskelbė, o pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas kiekvienas žmogus turi teisę į privataus gyvenimo neliečiamumą.

Žurnalas taip pat parašė, jog rašytojas anksčiau buvo du kartus teisistas. Rašytojo advokatas to neneigė, tačiau sakė, jog pagal tarptautines teisės normas, atlikus bausmę ir praėjus tam tikram laikui, teistumas išnyksta, todėl tuo metu, kai žurnale pasirodė rašinys, rašytojo jau nebuvo galima laikyti teistu. Šiuo metu Amerikoje gyvenantis rašytojas G. Rekešius su "Ekstros" žurnalu bylinėjasi jau kurį laiką. Žurnalas buvo įpareigotas sumokėti 4 tūkst. litų kompensaciją už moralinę žalą, tačiau Aukščiausiąsį Teismas šį sprendimą panaikino, motyvuodamas tuo, kad rašytojas yra viešas asmuo.

Rašytojo advokatas teigia, kad valstybė turi užtikrinti žmogaus teisę skelbti kokią nori pavardę ar slapyvardį.

BNS

RUSIJAI NIEKADA NEBUS SUTEIKTA VETO TEISĖ SPRENDŽIANT NATO PLĖTROS KLAUSIMUS

Respublikonų partijos kandidatas į Jungtinių Amerikos Valstijų prezidento postą gubernatorių George W. Bush, atsakydamas į JAV lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkės Reginos Narušis laišką, patvirtino, jog "Jungtinės Amerikos Valstijos visada buvo už visišką Europos demokratiją kuriančių valstybių integraciją į transatlantines ekonomines, politines ir saugumo struktūras", skelbia ELTA.

Savo rugpjūčio 11 d. siųstame laiške George W. Bush padėkojo Amerikos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkei R.Narušis už išsakytas mintis apie Vidurio ir Rytų Europos bei NATO ateitį.

"Esu įsitikinęs, jog JAV saugumas glaudžiai susijęs su Europos saugumo sąvoka, o stipri

NATO garantuoja taiką pasaulyje", - rašo kandidatas į JAV prezidento postą.

Tik kurdamos rinkos ekonomikos ir demokratijos principais pagrįstą politinę sistemą Rytų ir Vidurio Europos valstybės "gali užsitikrinti ilgalaikį stabilumą ir savo saugumą", tvirtina George W.Bush.

"Manau, kad būtina tęsti NATO plėtrą priimant į jos gretas kitas valstybes, puoselėjančias demokratines vertybes, pluralistinę politinę sistemą ir laisvos rinkos principus. Taip pat esu įsitikinęs, kad demokratinės ir stabilios Rusijos sukūrimas rūpi visai Europai. Mes taip pat ne laikome Rusijos priešo, tačiau jai niekada nebus suteikta veto teisė sprendžiant aljanso plėtos klausimus", - rašo kandidatas į JAV prezidentus.

ELTA

Vilnius

V. Maželio nuotr.

LIETUVOS VALDŽIOS VIRŠŪNĖJE - SEPTYNI MILIJONIERIAI

Lietuvos politikams ir aukščiausiems valdininkams deklaravus praėjusių metų pajamas ir turtą, paaiškėjo, kad turtingiausias Lietuvos valdininkas yra Kūno kultūros ir sporto departamento direktorius, anksčiau žinomas krepšininkas Rimas Kurtinaitis.

Penktadienį dienraštis "Respublika", gavęs Seimo ir Vyriausybės narių bei jų šeimų pajamų deklaracijas, paskelbė turtingiausių politikų dešimtuką. Deklaracijos turėtų būti paskelbtos viešai kitą savaitę. Anot "Respublikos", R. Kurtinaitis deklaravo turtą, kuris siekia beveik 10 mln. litų. Didžiąją savo turtą dalį jis užsidirbo prieš stodamas valstybinėn tarnybon, kai žaidė Ispanijos, Vokietijos ir Australijos krepšinio klubuose. Dirbdamas valdininku Lietuvoje per praė-

jusius metus R. Kurtinaitis užsidirbo 49 tūkst. litų. Labai turtingų ir pasiturinčių žmonių valdžioje yra ir daugiau, tarp jų nemažai tokių, kurie atėjo į politiką iš verslo pasaulio ar sugrįžo iš emigracijos Vakaruose.

Tarp ministrų turtingiausias yra ūkio ministras Valentinas Milaknis, į šį postą atėjęs iš verslo pasaulio. V. Milaknio turtas dabar viršija 5 mln. litų. Trečioje vietoje atsidūrė turtingiausių Seimo narių laikomas Vals tiečių partijos pirmininkas Ramūnas Karbauskis. Atėjęs į Seimą, R. Karbauskis deklaravo 1,5 mln. litų turtą, tačiau pernai jo turtas viršijo 5 mln. litų, o šiemet sumažėjo iki 4,8 mln. litų. Tarp turtingiausių yra ir prezidento Valdo Adamkaus šeima, kurios bendras turtas siekia 2,7 mln. litų.

Milijonierės yra ir buvusių iš-

eivių Seimo narių Kazio Bobelio ir Vytauto Dudėno šeimos. V. Dudėno šeimos turtas pajamų ir turto deklaracijoje šiais metais įvertintas 1,5 mln. litų, tačiau beveik pusę turto priklauso ministro žmonai.

K. Bobelio ir jo žmonos bendras turtas šiais metais pasiekė 1,3 mln. litų. Šeima sukūrusių parlamentarų Kęstučio Glavecko ir Rūtos Rutkelytės bendras turtas šiais metais pasiekė 2,1 mln. litų.

Aukštiems pareigūnams baigus deklaruoti praėjusių metų savo pajamas ir turtą, paaiškėjo, jog daugeliui jų 1999-ieji buvo gana sėkmingi. Praėjusiais metais ūgtelėjo Seimo pirmininko Vytauto Landsbergio turtas. 1998 metais jis deklaravo, jog įvairiomis valiutomis yra sukaupęs 363 tūkst. litų, o

(nukelta į 4 psl.)

Vyresniųjų gyvenimo galimybės

Žmogaus gyvenimo kelias nuo gimimo iki mirties ilgas ir sudėtingas. Vaikystė, jaunystė, santuoka, šeima ir paskui vėl dažniausiai vienu. Kiekvienas gyvenimo tarpsnis reikalauja kažko kita, skirtinga. Kiekvienas susidarome savo aplinką pagal laiko reikalavimus. Jaunos šeimos, auginančios būrį vaikų, perka didelį namą ar butą. Užauginus ir pasaulinį išleidus šeimą, reikia mažiau. Sulaukus auksinio – pensijos amžiaus, gyvenimo reikalavimai vėl keičiasi, nereikia tiek daug vietos, bet reikia prisitaikyti, reikia žinoti ir suprasti, ko kada reikia. Negeirai užsimerkti ir svajoti arba gyventi praėjimui.

Kartą teko nueiti pas vieną pagyvenusią poniją. Ji buvo ką tik grįžusi iš ligoninės po insulto, šiaip taip su lazdos pagalba galėjo pereiti per pusę kambario. Butas didelis ir buvęs gražus. Dabar reikalauja daug tvarkos ir švarinimo. Prie durų krūva neatidaryto pašto ir įvairių sąskaitų. Pasirodo, ponija yra savininkė kelių daugiabučių namų, kuriuos pati administruoja, o skaičiai banko knygutėse – raibsta akys į juos žiūrint! Turi dvi dukteris ir kelis vaikaičius. Dukterys gyvena labai gerai ir turtingai, o visi vaikaičiai baigę mokslo profesionalai, jiems pagalbos nereikia. Pasiūlius atsiųsti ką nors, kad padėtų sutvarkyti butą, ponija atsakė, kad nereikia, kad tai per brangiai kainuoja, ji pati susitvarkys. Paklausus, ar dukterys ir vaikaičiai negali jai padėti susitvarkyti, ponija tiek užsigavo, kad atrodė tuoj gaus kita insultą... Ji sakėsi esanti pajėgi dar pati viena gyventi ir tvarkyti, o dukterys ir vaikai nori tik jos turto ir pinigų. Kalbant su ponios dukterimis, buvo jų gaila. Jos nežinojo, ką daryti. Mama nenori jų prisileisti, nes galvoja, kad jos gali viską iš jos atimti. Tuo tarpu dukterys norėjo mamai tik padėti, bet mama jų atsižadėjo ir neprisileido.

Tokių ir panašių pavyzdžių mūsų tarpe yra daug. Susitvarkykime gyvenimą pagal laiko reikalavimus, kada dar galime galvoti. Džiaukimės gyve-

nimu ir jį pilnai išgyvenkime. Amerikoje yra galimi įvairūs gyvenimo pasirinkimai vyresniems žmonėms. Čia jų pavyzdžiai:

Homesharing (dalijimasis namu ar butu)

Turėti patikimą žmogų yra galbūt paprasčiausias ir mažiausiai naudojamas būdas palengvinti vyresnio amžiaus žmogaus vienišumą ir pagelbėti jam fiziškai bei finansiškai. Šis gyvenimo būdas dabar populiariau, ypač moterų, vyresnių negu 65 metų, tarpe. Amerikoje yra įsteigta The National Shared Housing Resource Center, nepelno siekianti organizacija, įstaiga Baltimorėje, kuri patikrina ir suderina butus ar namus norinčius dalytis gyventojus. Šis centras turi 350 skyrų ir jau padaręs tūkstančius suderinimų. Ši įstaiga teikia spausdintą informaciją ir techninę pagalbą tiems, kurie nori pakeisti ir finansuoti namus bendram gyvenimui.

ECHO Housing (pristatomi namai)

Tai yra kompaktiniai namai, gerai įrengti ir dažnai visi ar dalis iš anksto paruošti (*prefabricated*), kurie yra pristatomi šalia, dažniausiai šalia jau suaugusio, sūnaus/dukters namo. Tiems pristatomiems namams naudojama pagrindinio, sūnaus/dukros namo elektra, dujos, vanduo. Šitokie namai pradžią gavo Australijoje ir yra vadinami "granny flats". Vaikaičiai keletą kartų per dieną gali ateiti pas senelius ir pasivaikšinti pienu bei pyragėliais, o suaugę vaikai gali rūpestingai prižiūrėti savo tėvelius.

ECHO (*Elder Cottage Housing Opportunities*) namai kartais yra subsidijuojami apylinkės socialinių patarnavimų įstaigų. Jie kainuoja nuo 26 iki 36 tūkstančių dolerių. O kai tokio ECHO namo nebereikia, jį galima parduoti ir nugabenti į kitą vietą.

Congregate Housing (daug žmonių gyvenančių viename pastate)

Toks namas-pastatas turi 20 ar 30 mažų butų, kurių kiekviename yra vienas miegamasis, vonios kambarys ir galimybė maisto gaminimui. Tokį bendro daugelio žmonių gyvenimo vietą gali sudaryti ir keletas pastatų, kurie yra sujungti vienu centriniu pastatu, kuriame yra gaminamas maistas gyventojams, yra valgomasis ir salė bendravimui.

Tokie bendro didesnio gyventojų skaičiaus pastatai dažniausiai yra skirti vyresniesiems, reikalingiems ambulatorinės priežiūros (*ambulatory seniors*). Daugumas tų pastatų turi prižiūrėtoją apsaugai ir iš jų lengvai galima pasiekti vietines medicinines priežiūros įstaigas. Tuo būdu vyresnieji lengvai gali gauti medicininę priežiūrą ir pagalbą nelaimės atveju. Tokius pastatus-gyvenvietes paprastai administruoja vietinės socialinės ir religinės įstaigos.

Assisted living (pagalba gyventi)

Tai yra vieta, kuri duoda priežiūrą fiziškai arba/ir protiškausiems vyresnio amžiaus žmonėms, kuriems dar nereikia pilnos priežiūros, tokios kaip, pvz., senelių namų. Čia yra suteikiama speciali asmeniškai 24 valandų priežiūra, nes kai kurie gyventojai yra dažnai pasimėtę, užsimiršta ir jiems reikalinga pagalba kasdieninėje buityje. Gyventojai gauna maistą, jiems padedama, geriant vaistus, teikiama kosmetinė ir tam tikra sveikatingumo priežiūra. Svarbiausia – teikiama priežiūra ir draugystė. "Assisted living" gyvenviečių gyvenimas yra labiau panašus į gyvenimą namuose, negu kokioje nors institucijoje, pvz., senelių namuose. Šios institucijos yra tvarkomos pelno pagrindais.

Continuing Care (nuolatinė priežiūra)

Continuing Care Retirement Community (CCRC) yra gyvenvietė, kurią gali sudaryti vienas pastatas arba visas pastatų kompleksas, aptarnaujantis 500 gyventojų. CCRC priima gyventi įvairius vyresniusius: prade-

dant visiškai savarankiškais ir baigiant visai bejėgiais. Tai yra maži namai ir butai, taip pat senelių namai. Čia apsigyvenusių gyventojais yra rūpinamasi nuolatini, rūpinamasi jų gyvenimo gerove ir sveikata. Žmonės lyg iš vieno gyvenimo tarpsnio pereina į kitą, pakitus jų gyvenimo pajėgumo ir sveikatos reikalavimams.

CCRC įstaigos yra tvarkomos vietinių apylinkių religinių ir kitų organizacijų. Pastaruoju metu vis daugiau šių įstaigų perima tvarkyti viešbučiai ir apdraudus bendrovės – komerciniais sumetimais. Mokestis šiose įstaigose prasideda maždaug nuo 2,000 dolerių ir įvairuoja, priklausomai nuo to, ką ta institucija duoda ir garantuoja. Niekada nepasirašykite sutarties, nepasitikrinę, kokią priežiūrą gausite! Taip pat reikia kartu su advokatu patikrinti tokios priežiūros namus laikančių organizacijų finansinę būklę, prieš pasirašant sutartį.

AARP (The American Association of Retired Persons) ir The American Association of Homes and Services for the Aging (AAHSA) siūlo informaciją, kuria vadovaujantis galima geriau apsispręsti, kokią CCRC instituciją-gyvenvietę pasirinkti.

Renkantis patartina applanstyti kelis tokius namus ar gyvenvietes asmeniškai. AARP ir AAHSA organizacijos gali jums duoti tokių namų sąrašus. Lančiamiesi šiose vietose, stebėkite tarnautojus, ar jie yra draugiški, įvertinkite gyvenamąsias patalpas ir medicininius patarnavimus. Atminkite, jeigu renkate naują vietą apsigyvenimui savo seniems tėvams ar giminėms, turite būti tokie pat kritiški, lyg rinktumėtės tą vietą sau.

Mes nei vienas negyvensime, kaip lietuviška patarlė sako, "su saule", todėl susitvarkykime savo gyvenimą taip, kad būtų lengva ir patogiu ir kad nebūtume našta vaikams ar kitiems artimiesiems.

JAV LB Krašto valdybos Socialinių reikalų taryba

Parengė: B. Jasaitienė ir A. Šmulkštienė

Naudotasi "Chicago Tribune" (1998.09.30) medžiaga

suprantama, ir nežinau, ar galima argumentuoti tuo, kad mes inicijuojame projektą, kuris yra už institucijos ribų ir visa galėtų būti traktuojama kaip programos, o ne institucijos rėmimas.

Nenuleisdami rankų, mes koreguojame bei išplėtame vaizdą, juostės bendrąjį tikslą ir pavadiname ją "Atvira Lietuva", kur jau kėlėme sau tikslus plačiau parodyti mūsų šalį kaip daug palankių pusių turintį ekonominį regioną su savais investiciniais privalumais. Tai pademonstruoti būtų galima per jau sėkmingai dirbančias Lietuvoje užsienio ir pačios Lietuvos kompanijas, kurių patirtis būtų naudinga naujai ateinantiems. Pažadėjome, kad vaizdajuostė būtų demonstruojama ir per vietines televizijas, o tai atremtų argumentą, kad kai kuriems rėmėjams reikalinga reklama vietoje. Norėdami patenkinti besireklamuojančių užsienyje poreikius, igarsinimą numatėme lietuvių, anglų, ispanų, vokiečių, prancūzų ir rusų kalbomis, kad jis būtų įvairiems tarptautiniams renginiams ir parodomoms. Tokio reprezentacinio projekto samata pakyla iki 120 tūkst. Lt., o mūsų planas buvo iš tų pačių lėšų pagaminti ir minėtąją grynai instruktazinę dalį. Tačiau kompanijos labiau suinteresuotos savo individualių video klipų (commercials) gamyba ir demonstravimu.

(mukelta i 4 psl.)

Vilnius, Užupis

V. Kapočiaus nuotr.

NEW JERSEY NEW JERSEY NEW JERSEY NEW JERSEY
SENTRY REALTY, INC. 33 E. Railroad Ave., Jamesburg, NJ 08831. Tel.: (732) 521-1611. FAX 732-521-0034. Jei norite pirkti namą, žemės plotą, komercinį pastatą ar nuomoti namą puikioje Centrinėje New Jersey dalyje, maloniai kviečiame kreiptis į NJ Licensed Real Estate agentę ZINERĄ A. MACYS (kalba lietuviškai). Namų tel.: (732) 521-5556 arba (732) 521-1916. Centrinė New Jersey dalis yra puiki vieta gyventi tiek jaunoms šeimoms, tiek pensininkams. Geros mokyklos. Patogus susisiekimas su prekybos centrais ir darbais. Gerai žinomos pensininkų namų bendruomenės.

GALCHUS & GORDON, advokatai, patarnauja sekančiuose teisiniuose reikaluose: nelaimingi atsitikimai, nekilnojamas turtas, imigracija, DWI and all criminal. Virš 20 metų patirtis. Parūpinamas lietuvių k. vertėjas. Konsultacija nemokamai. Galchus & Gordon, 39-07 Bell Blvd., Bayside, NY 11361. Tel.: 718 229-2628.

JONAS V. STRIMAITIS, advokatas, patarnauja teisiniuose reikaluose, kurie liečia testamentą paruošimą ir jo vykdymą, o taip pat nekilnojamo turto pirkimą ar pardavimą bei įvairius reikalus, susijusius su mokesčių (tax) mokėjimu. Advokatas dirba Connecticut valstijoje ir kalba lietuviškai. 134 West St., Simsbury, CT 06070. E-mail: jstrimaitis@aol.com Tel.: 860 651-0261. Fax 860 651-8376.

SHALINS FUNERAL HOME, Inc., 84-02 Jamaica Ave. (prie Forest P'way St.), Woodhaven, N.Y. 11421. Suteikia garbingas laidotuves. Koplyčios parūpinamos visose miesto dalyse. Tel. 296-2244.

BUYUS FUNERAL HOME. Mario Teixeira, Jr. laidotuvių direktorius, Newark office: 426 Lafayette St. (Cor. Wilson Ave.). Tel. 344-5172. Paruošiamas garbingos laidotuvės. Modernios koplyčios, oras šaldomas. Daug vietos automobiliams pastatyti.

JUOZO ANDRIUŠIO Real Estate, namų pardavimas, visų rūšių apdraudimai, Income Tax pildymas. Įstaiga veikia naujoje vietoje - OHLERT-RUGGIERE, Inc., 89-11 Jamaica Ave., Woodhaven, NY. Tel. 847-2323 (namų tel. 847-4477). Įstaigai kreipiantis paminėti, kad esate ar norite būti J. Andriušio klientais.

GYTAUTAS BELECKAS IR SŪNUS JONAS, sav. Winter Garden Tavern, 1883 Madison St., Ridgewood, NY 11227. Tel. 821-6440. Salė vestuvėms ir kt. pramogoms. Be to, duodami polaidotuviniai pietūs. Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

SIDABRINIO VARPO KEPYKLA - Silver Bell Baking Co. Lietuviška ir europietiška duona ir pyragai, šventėms, vestuvėms bei pokyliams tortai. Dalia Radžiūnas, sav. - 43-04 Junction Blvd., Corona, Queens, NY 11368. Tel. 779-5156.

LAISVĖS ŽIBURIO radijas girdimas pirmadieniais 9:30-10:00 val. vak. iš WPAT stoties 930 AM banga. Romas Kezys, 217-25 54th Ave., Bayside, NY 11364. Tel. 718 229-9134 arba 718 428-4552. Fax 718 423-3979. E-mail: laisvesziburys@aol.com

Lietuvos Krikščionišką DEMOKRATIJA
ir jos spaudą paremkime dabar:
pinigais, Unitrust, testamentais.

-Tax Exempt #36-2927289-
per:
Pope Leo XIII Literary Fund, Inc.
9050 Troy Avenue
Evergreen Park, IL, 60642
Fax/Tel. 708-636-9562 Klauskite informacijų

LIETUVIŠKO STILIAUS PAMINKLAI
SUKURIAMI IR NEMOKAMAI
PRISTATOMI Į VISAS KAPINES
NEW YORK, NEW JERSEY
IR CONNECTICUT VALSTIJOSE.
ĮSTAIGA PRIE ŠV. JONO KAPINIŲ.

Fasolino
MEMORIALS

66-86 80 ST. MIDDLE VILLAGE,
QUEENS N.Y. 11379
PHONES (718) 326-1282; 326-3150
-TAI MŪSŲ VIENTELĖ VIETA-
-GAUSI PARODŲ SALĖ-

+

KVEČAS
JONAS
1933+1976

Apie lietuviškas vaizdajuostas

Šio rašinio paskatino imtis iš X Pasaulio Lietuvių Seimo tribūnos išgirsti žodžiai apie didžiulį lietuviškų vaizdajuosčių poreikį išeivijoje ir konkrečiai JAV. Kokia tai esanti svarbi ir veiksminga lietuviškumo palaikymo priemonė ir koks didelis jaučiamas jos stygius. Jų laukia ir vaikai, ir suaugusieji. Lietuvoje taip pat dažnai skundžiamasi, kad trūksta informacinės video medžiagos apie mus pačius. Tą spragą kartais pildė užsieniečiai – Thomas Wilbur ir David Burgess prieš dvejus metus sukūrė juostą "Vilnius – the Symbol of a New Europe".

Prieš dvejus metus taip pat Lietuvių grįžimo informacijos centras išskėlė idėją ir ėmėsi pastangų sukurti instrukcinę video juostą užsienio lietuviams tais klausimais, kuriais daugiausia tenka patarinėti savo klientams – kaip gauti lietuvišką pasą, kaip gauti sveikatos draudimą ir gydytis, kaip įsigyti (ar atgauti) nekilnojamą turtą, kokie yra mokesčiai, kaip atidaryti Lietuvoje kompaniją ar įmonę, kaip gaunamos įvairių rūšių paslaugos ir pan. Buvo numatyta pateikti ir nedidelę kultūrinio gyvenimo kroniką, akcentuojant tradicinius kasmetinius renginius, parodyti, kaip gyve-

na kai kurie sugrįžę išeiviai, kaip veikia Užsienio Lietuvių Klubas. Atskiroje versijoje buvo tikimasi pateikti instrukcijas, svarbias iš Sibiro ir NVS šalių sugrįžtantiems lietuviams, nes ypač tremtiniais reikalinga jiems vieniems aktuali informacija. Atitinkamai, įgarsinimas numatomas lietuvių, anglų ir rusų kalbomis.

Šiai minčiai nebuvo nepritariančių. Priešingai, visi kraštai sveikino šį projektą, tiek išeivijos kraštų vadovai – JAV, Rusijos, PLB atstovybė Lietuvoje, tiek Vyriausybės atstovai, Išeivijos integracijos į Lietuvos gyvenimą komisija. Visi besilankantys Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centre, kuriuos supažindinu su vaizdajuostės kūrimo planais, taip pat pripažįsta, kad tai naudingas ir reikalingas darbas. Užsienio reikalų ministerijos atstovai pripažįsta, kad tai tikrai praverstų ambasadoms ir konsulatams, tad nebūtų sunkumų vaizdajuostę platinti diplomatiniais kanalais.

Žinoma, tuoj pat iškilo projekto finansavimo klausimas. Mūsų Informacijos centras, nenorėdamas prašyti papildomo finansavimo iš Vyriausybės, ėmėsi ieškoti lėšų čia pat Lietuvoje. Juolab kad pradžioje radosi

kompanijų, kurios domėjosi šia idėja ir ketino ją paremti, gaudamos už tai reklamą. Mes supažindinavome su glaudžia išdėstyta vaizdajuostės aprašymu, scenarijaus projektu, numatoma auditorija, samata (72 tūkst. Lt.) ir visa kita pageidaujama informacija. Bet kaip tik tuo momentu kaip perkūnas iš giedro dangaus trenkė Rusijos krizė ir visi ėmė vaitoti dėl patirtų nuostolių. Labiausiai norintys dalyvauti dar siūlė vadinajamą barterinę paramą, t.y. natūrą – savo transportą, aviakompanijos nemokamus bilietus (kur mums dabar skristi?), savo gaminius (kaip mes su jais veiktumėm). Pagrindinę samatos dalį sudaro profesionalios aparatūros (kamerų, štatyvų, apšvietimo) ir montažinių nuoma, todėl jokia natūra mūsų negelbsti. Kitos galingsesnės ir į naudą orientuotos vietinės kompanijos sako, kad jų klientai yra čia, Lietuvoje, ir iš reklamos išeivijoje jie nieko nepeš.

Aktyvių išeivijos veikėjų patariamai, kreipėmės paramos šiam tikslui į Lietuvių Fondą. Deja, gavome atsakymą, kad dėl didelio prašymų skaičiaus mums lėšų neužteko. Vėliau išgirdau žodinį paaiškinimą, kad Lietuvių Fondas negali remti valstybinių institucijų. Tai labai

DARBININKASThe Lithuanian Weekly
Published by Franciscan Fathers341 HIGHLAND BLVD.
BROOKLYN, NY 11207Editorial Office 718-827-1352
Business Office 718-827-1351
FAX 718-827-2964Publication No. USPS 148-360
ISSN 0011-6637Second Class postage paid at Brooklyn, NY, Post Office
Subscription per year \$45.00. Single copy \$1.00.
Published Weekly except 2nd and 3rd week in JulyPOSTMASTER: Send Address Change to:
DARBININKAS, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207
— Redaguoja REDAKCINĖ KOMISIJA —

Rankraščiai taisomi Redakcijos nuožiūra

Po Darbo dienos

Darbo dienos šventimas iš-
augo iš Darbo riterių (Knights
of Labor) metinių eisenų pa-
radų New Yorko mieste 1882,
1883 ir 1884 metais. Iki to lai-
ko Darbo riteriai, pirmiausia
susikūrę 1869 m. Philadelphi-
joje, buvo slapta ir uždara drau-
gija, siekusi tokių pačių tikslų,
kaip vėliau (1881 m.) įsikūru-
sios darbo unijos. Darbo rite-
riai jau nesirėmė viena darbi-
ninkų grupe (angliakasių, bat-
siuvių, šaltkalvių ar pan.), bet vienijo visus ir, be to, stengėsi pa-
brėžti moralinę darbo vertę, o ne tik kovoti už geresnį atlyginimą,
trumpesnę darbo dieną, tinkamesnes darbo sąlygas ir kt. Buvo tai-
pogi rūpinamasi darna tarp darbdavių ir darbininkų. Pagrindi-
nis tikslas - asmeninė ir bendruomeninė gerovė, siekiama garbin-
gu, riterišku darbu. Darbo riterių pabrėžiama pagarba dirbančiam
asmeniui ir darbui, kokios rūšies jis bebūtų, susikaupė į Darbo
dieną - šventę, pirmiausia įteisintą Colorado valstijoje (1887 m.),
o paskui New Yorke, New Jersey, Massachusetts ir kitose valstijose.
Dabar Darbo diena visose Jungtinėse Amerikos Valstijose ir
daugumoje Kanados provincijų švenčiama pirmąjį rugsėjo pir-
madienį (tokią rezoliuciją priėmė Darbo riterių draugija dar 1884
m.). Tuo tarpu kituose kraštuose - Europoje vyrauja gegužės pir-
moji.

Gegužės pirmoji Europoje pradėta švęsti trejetą metų vėliau
(1890 m.). Toji šventė išsirutuliojo iš demonstracijų, reikalavusių
darbininkams 8 valandų dieninio darbo. Tokį pat reikalavimą
Amerikoje kėlė ir Darbo riteriai, dabartinių darbo unijų pirmūnai,
bet nei jie, nei juos pasekusi Amerikos Darbo Federacija (AFL)
bei kitos didžiosios darbo unijos Amerikoje savo reikalavimų ne-
sijė su drumsčių revoliuciniu judėjimu, kuris apsvijio apie gegu-
žės Pirmosios dienos minėjimus Europoje. Gegužės pirmoji daug
kur buvo paversta marksistinio socializmo simboliu. Siekta ne vien
socialinių reformų ir darbininkų buities pagerinimo, bet ir grynai
politinių tikslų bei perversmų, iš kurių pats ryškiausias įvyko Ru-
sijoje bolševikinės revoliucijos pavidalu. Sovietų Sąjungoje ir da-
bartinėje Rusijoje gegužės pirmoji diena tebesiejama su pasaulinės
revoliucijos siekimais. Jie yra jau labai atitolę nuo pastangų padė-
ti žmonėms pagerinti darbo sąlygas ir pasiekti didesnės gerovės.
Ten pasiekta priešingų rezultatų: darbas žmones pavergė.

Laisvė yra darbo pagrindas. Žmonėms skirta dirbti ne vien tam,
kad galėtų pragyventi, bet kad pasijustų laisvesni. Gamta visiškai
dovanai nieko nepatiekia - jos vaisiai gaunami darbu. Apvaldy-
damas gamtos jėgas ir palenkdamas sau, žmogus darosi mažiau
priklausomas nuo gamtos malonės. Bet negalėdamas vienas atlikti
visų darbų, reikalingų žmogaus laisvei ir gerovei, žmogus
darosi priklausomas nuo bendruomenės. Ir čia jis gali būti ir būna
pavergiamas kito žmogaus, išnaudotojo, arba tokios visuomeni-
nės santvarkos, kuri prislegia jį nemažiau, kaip ir šurkšti gamta.
Tokia prievartinė bendruomenė buvo sudaryta Sovietų Sąjungoje,
kuri iščiulpdavo atskiros žmogaus jėgas iki šaknų, nepalikdama
asmeninės laisvės nei patenkinamos gerovės.

Darbo diena mums primena, kad gyvename krašte, kuris teikia
didžiausią laisvę ir atskiros žmogaus laisvei, ir jo darbui.

**Kagėbistų apsuptyje Lietuvoje, 1986 m.
JUOZAS KOJELIS**

4

(pradžią nr. 31)

Pavyko nustatyti tik pirmą žodį "Miškininkų", o vaikinai tuo
metu idėmiai apžiūrinojo darbuotojus ir kitus piliečius (OTO prae-
nė draugė Svetinskaja).

11 val. 16 min. jie išėjo į 11 val. 35 min. įėjo į Šv. Teresės
bažnyčią (sekimas nebuvo vedamas). Po 10 minučių jie išėjo iš
bažnyčios ir nuėjo prie ateizmo muziejaus [Šv. Kazimiero bažnyčios
- JK], prie kurio stovėjo grupė 10-11 amžiaus vaikų su auklėtoja.

**Ar čia organizacinis nerūpestingumas,
ar asmeninis nesąžiningumas, ar ir viena, ir kita?**

Antanas DUNDZILA

Amerikiečių ir Lietuvos
spaudoje daug dažniau negu iš-
eivijoje matome "investigative
reporting" straipsnius, kurie
reiškia įvykių ne tik - sakykime
- gimnazistų aprašymą, bet
taip pat tų įvykių tyrinėjimą.
Lietuvos spauda tai vadina žur-
nalistiniu tyrimu. Juk kartais vi-
suomenei reikšmingi reikalai
klostosi įvairiose vietose, įvai-
riu laiku, jie tačiau rišasi ir, kaip
šluizai, rangosi. Pilnesniam vi-
suomenės informavimui reikia
išbarstyti duomenis suvesti
vienon krūvon ir apibendrinti.
Šis rašinys kaip tik yra tokio
pobūdžio. Čia eis kalba apie aiš-
kiai nustatytam tikslui Lietu-
von siųstus pinigus, kurie tačiau
net 9 mėnesius buvo tarpininko
savavališkai užlaikyti ir, nau-
dojant klastotą tikslu išrašytą
organizacijos kvitą, nuo auko-
tojo slėpti. Reikalas liečia Ka-
liforniją ir Kauną, dabar jau api-
ma daugiau negu metus laiko.

Pradėkime nuo Lietuvos poli-
tinių kalinių ir tremtinių sąjun-
gos (LPKTS) vardu išduoto kvi-
to (žr. faksimilę), kurio savi-
ninkas davė man leidimą jį pa-
skelbti. Šiame straipsnyje taip
pat naudosis aukščiausio LP-
KTS pareigūno, Sąjungos prez-
idento ("Prezidentas vadovauja
ir atstovauja Sąjungai..."), įstatų
7-as straipsnis) man atsiųstą
laišką. Kai kurie šio reiškinio
punktai jau iškėlė viešumon.
Apie juos Lietuvoje rašė "Lietu-
vos rytas", "Respublika", gal ir
kiti. Su atskaitomybe būna ir
šiaip ir taip, štai LPKTS lei-
džiamas "Tremtinys" (Nr. 27-
28, 1999.07.16) atspausdino gan
"mandagų" Revizijos komisijos
pranešimą su pastabomis finan-
sų tvarkymui. Kadangi komi-
sija pranešė apie tikrintą 1997
ir 1998 m. atskaitomybę, todėl
apie 1999 m. birželį sulaukytus
500 dol. dar negalėjo žinoti.
(Bus įdomu ką komisija sakys
patikrinus 1999 LPKTS atskai-
tomybę.) Taigi iš įvairių šalti-
nių atėjusių duomenų bei užuo-
minių apstu.

Kaip iš Kalifornijoje gyve-
nančiam p. St. Sulai išduoto
kvito matyti, LPKTS tarybos
pirmininkas priėmė \$500 auką
ir tai patvirtino savo parašu. Pir-
mininkas privalejo pinigus per-
duoti LPKTS Kauno skyriui. St.
Saula teigia ir tai vėliau patvir-
tino pats LPKTS tarybos pir-
mininkas bei kiti šaltiniai, kad
auka buvo skirta LPKTS Kauno
skyriaus 1999 m. statomam me-

morialui. Aukos tikslas pirmi-
ninkui buvo aiškiai pasakytas ir
ant pinigų voko užrašytas. Rei-
kšminga, kad pirmininkas
tarpininkauti sutiko, pinigus pri-
ėmė, tačiau aukotojui pakvita-
vo ne nurodytu tikslu, bet kaip
bendro pobūdžio auką. Taip pat
reikšminga, kad išduotas kvitas
yra be numerio, be datos ir jame
nepaminėtas Kauno skyrius. Pi-
nigai pirmininkui Kaune buvo
įteikti 1999 m. birželio mėnesį...

2000 m. pavasarį paaiškėjo,
kad nei siūsta auka, nei koks
pranešimas apie siųstus pinigus
Kauno skyriaus nepasiekė. Dar
daugiau: kol neprasidėjo pinigų
ieškojimas, priimti doleriai iki
2000 m. kovo pabaigos nebuvo
įnešti į LPKTS kasą ir tik ba-
landžio pradžioje iš bendros
LPKTS sąskaitos pervesti
Kauno skyriui. Pagal š. m. lie-
pos 10 d. "Lietuvos rytą" LP-
KTS etikos komisijoje pirmi-
ninkas pripažino, kad aukotojų
valią pažeidė sąmoningai, per-
davimui priimtus pinigus su-
laikyti neturėjo pagrindo. Po to
tuoj pat prasidėjo naivus LP-
KTS vadovybės aiškinimas ir
rekriminacijos: Kauno skyriui
LKPTS vadovybė pradėjo siųs-
ti tūkstantines sąskaitas už pa-
talpų naudojimą ir kt. Išlaidas
net pradedant 1996 metais (akį
badantis trūkumas atsiskaitymo
dokumentacijoje!), o Kauno
skyriaus pirmininkė apkaltinta
pinigus laikiusio Tarybos pirmi-
ninko šmeižimu, ultimatumu iš
jos reikalaujamas atsiprašymas.
Tarybos pirmininko neatsipra-
šius, jai gresia išmetimas iš są-
jungos. Tiesa, dar bandyta aiš-
kinti, kad Tarybos pirmininkui

1999 m. vasarą priimant pini-
gus, memorialo statyba buvo už-
baigta, kas lyg tai reikštų, kad
siunčiama auka Kauno skyriui
neberekalinga... Iš tikrųjų, me-
morialo užbaigimu tenka lai-
kyti jo oficialų atidengimą ir
pašventinimą, įvykusį tik po
metų laiko, 2000.06.14 ("Trem-
tinys", Nr. 24, VI-22).

LPKTS prezidentas P. Ja-
kučionis savo š. m. rugpjūčio 15
d. man išsiųstame laiške pa-
reiškė: "Amerikos lietuvio skirti
pinigai yra perduoti naudoti pa-
gal aukotojų nurodytą paskirtį.
Bet pavėluotai. Šį klausimą lai-
kome labai svarbiu. Jį svarstė
LPKTS valdyba ir nurodė, kad
panašūs atvejai negali pasikar-
toti..." Toliau bendrais žodžiais
mini, kad valdyba nustatė "pre-
vencijos priemones" ir reikalas
laikomas baigtu. Tai kategoriš-
kas LPKTS vadovo pasakymas,
kad vadovybėje buvo smarkiai
pažeista tvarka, o šiukšlės - va-
dovybėje norima manyti - jau
sušluotos po kilimėliu. Tačiau
toli gražu reikalo dar nedera
laikyti baigtu.

Visų pirma LPKTS preziden-
tas P. Jakučionis privalėtų sąjun-
gos vardu viešai atsiprašyti St.
Sulos ir sustabdyti grasinimus
Kauno skyriaus pirmininkei.
Vadovybės prasižengimą ati-
dengusią narę mesti iš sąjungos
ir šukauti apie tariamus šmeiž-
tus yra visuomeninis smurtas,
pristigus reikalą liečiančios
logikos. Šiuo tik parodoma, kad
LPKTS vadovybėje tebėra pa-
reigūnų, kurie net šiandien te-
benaudoja partizanavimo lai-
kais smurtu pateisinamą savi-
valiavimą. Tačiau partizaninis

karas juk pasibaigė prieš pus-
simtį metų...

Tolimesniam pasitikėjimui
LPKTS vadovybe taip pat svar-
bu, kad būtų paskelbtos tos pre-
vencijos priemonės, nes mato-
me, kad pinigine atskaitomybė
LPKTS vadovybėje yra chaosas:
išdavinėti be datos, be nume-
rio, suklustotais tikslais paga-
minti kvitai, mėnesių mėnesiais
gauti pinigai neįnešti į kasą, o
sąjungos buhalterija sąskaitas
neva tai už nuomą pradeda siųsti
tik po 4 metų ir kt.! Tai rodo,
kad organizacijoje vyrauja nerū-
pestingumas, gal nesąžiningu-
mas. Už tokią padėtį visi va-
dovybės nariai neša kolektyvinę
atsakomybę, jų tarpe ypač LP-
KTS prezidentas su vyresniais
vadovais. Tai pat keista, kad Ta-
rybos pirmininkas dar pirmi-
ninkauja Finansų komisijai ir
kad prasižengimui iškilus jį
tvarkė valdyba su jai pirmini-
kaujančiu, prasižengimą įvyk-
džiusiu pareigūnu. Nepaaiškin-
tos laiške suminėtos prevenci-
nės priemonės primena žulikys-
te susikompromitavusio ir 1974
m. priversto atsistatydinti JAV
prezidento R. Nixon žodžius
televizijos darbuotojui David
Frost: "Žinokite, kai presiden-
tas taip daro, tuomet reikšia, kad
tai nėra nelegalu". Šią Nixono
pažiūrą vadovybės vingiuose
šiomis dienomis "sulietuvino"
žymus LPKTS gerove besirūpi-
nantis išeivijos visuomenininkas:
"Prie netvarkos priveda ne-
sugebėjimas ir sovietiška tradi-
cija... organizacijos pareigūnui
leidžiama viskas, kaip buvo par-
tijos sekretoriui ar komisariui..."

Šis organizacinis nerūpestin-
gumas ar asmeninis nesąžiningu-
mas LPKTS vadovybėje nėra
išimtis. Š. m. rugpjūčio 25 d.
"Lietuvos aidas" pirmame
(nukelta į 7 psl.)

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Lithuanian Political Prisoner and Deportees Association

Laisvės al. 39. 3000 Kaunas, Lietuvos Respublika. tel: 223-508, 228-043.
fax: 207-426. Sąskaita Nr. 1700333, kodas 65-01568 Valstybinio komercinio
banko Kauno skyriuje

Gerb. p. Stasiui Sulai per [redacted]
Didžiai dėkojame, kad skaitote, remiate mūsų
laikraštį "Tremtinys" ir žurnalą "Laisvės kovų archyvas".
Atuką 500 (penki šimtai) pajamė, ačiū.
LPKTS sąjungos vardu linkime Jums sėkmes,
darbuose

LPKTS tarybos pirmininkas

[Signature]
J. Lukša

vyriškas, su juo apie kažką pasikalbėjo, visi susėdė į automobilį,
privažiavo prie kino teatro "Planeta", pagyvenusi moteris su
dviem paketais išlipo ir be sekimo nuėjo į Komunarų gatvės pu-
sę, o kiti nuvažiavo į Putnos gatvę, kur išlipo antroji moteris ir
nuėjo į adresą Putnos g. 7, bt. 6 (duris atsirakino savo raktais).
Jai duota pravarde "Katia".

"Kumov" 17 val. 40 min. atvyko į Žirmūnų gatvę 103, bt. 3 ir
kartu su vairuotoju užėjo į butą. Vairuotojas keleatą kartą buvo
išėjęs iš adreso, kažką išiminėjo iš mašinos bagažo.

Iki 22 val. "Kumov" iš adreso neišėjo, stebėjimas nutrauktas
iki ryto.

"Katia" požymiai: 45 metų, vidutinio ūgio moteris, stambaus
kūno sudėjimo. Plaukai rudi, veidas ovalo formos, akys pilkos,
nosis ir burna vidutinio dydžio. Apsivilkusi ruda suknele, baltos
basutės.

Sekimui vadovavo 7-to poskyrio komiteto viršininkas pulkinin-
kas A.V. Bukauskas ir 1-mos valdybos 7-to poskyrio komiteto vir-
šininkas majoras L.T. Losevas."

Sekimo raportuose minimi žmonės: "Kolija" - brolio sūnus Kos-
tas Kojelis, "Kolina" - sesuo Elzė, "nežinoma moteris" - slapta
vienuolė Lionė Vanagaitė, "20-23 metų vaikinai" - sesers anūkas
Julius Keleras, dabartinis "Darbininko" redaktorius. Lionė Vana-
gaitė, mano žmonos sesers Jadzės Trumpaitės (irgi slaptos vie-
nuolės) artima draugė, globojusi ją ligoje ir pasirūpinusi laidotu-
vėmis, man daug talkino atvežtą paramą perduodant pogrindžiui.

Atkreiptinas dėmesys į KGB sekimo techniką: kasdieniniuose
sekimo raportuose ir parašuose po "slaptųjų nuotraukų" nie-
kur nerasomos tikros sekamųjų ar su jais bendraujančių pavar-
dės, bet slapyvardžiai arba aprašomieji pavadinimai: "Kumov",
"Kolija", "Kolina", "Kumova", "nežinoma moteris", "20-23 metų
(nukelta į 4 psl.)

■ Prancūzijos užsienio reikalų ministras Hubert Vedrine pareiškė sieksias, kad į spalio 30 dieną Paryžiuje vyksiančio Europos Sąjungos (ES) ir Rusijos viršūnių susitikimo darbotvarkę būtų įtrauktas klausimas dėl Vakarų pagalbos Rusijai sąlygų peržiūrėjimo.

■ Rusijos ir Baltarusijos sąjunginės valstybės sekretorius Pavel Borodin ir Sąjungos Parlamentinio Susirinkimo vadovybė mano, kad bendros valstybės kūrimą ištiko dar viena krizė. Baltarusijos prezidento Aleksandro Lukašenkos kritika, rugpjūčio 30 d. išsakyta dėl per lėto sąjunginės valstybės kūrimo, "visiškai pagrįsta ir atitinka tikrovę", pareiškė P. Borodin rugpjūčio 31 d. spaudos konferencijoje Maskvoje.

■ Itin saugomas JAV prezidentas Bill Clinton rugpjūčio 30 d. lankėsi Kolumbijoje, kur išreiškė paramą kovai su narkotikais ir guodė verčiau žuvusių policininkų našles. Kolumbijos policija rugpjūčio 30 d. Kartachenoje, už 6 kilometrų nuo pastato, kuriame vėliau turėjo lankytis B. Clinton, aptiko bombų gamyboje naudojamų medžiagų, įskaitant amonio nitrata.

■ Jungtinių Tautų (JT) būstinėje New Yorke posėdžiavę pasaulio religinių bendruomenių lyderiai įteikė JT generaliniam sekretoriui Kofi Annanui dokumentą, patvirtinantį jų ryžtą kovoti už taiką visame pasaulyje. Jie pripažino visas religijas lygiomis, taip pat pripažino ir moterų bei vyrų lygybę. Rugpjūčio 30 d. į pirmąjį pasaulio valstybių parlamentų pirmininkų susitikimą Jungtinėse Tautose atvyko delegatai iš 140 šalių, bet nebuvo JAV atstovo, be to, Washingtonas neįsileido Kubos parlamento pirmininko.

■ Rugpjūčio 12 d. Barenco jūroje nuskenusio atominio povandeninio laivo "Kursk" igulos narių palaikų iškėlimo operacija kainuos maždaug 5-7 mln. dolerių, o viso laivo iškėlimas - maždaug 100 mln. dolerių. Tą paskelbė avarijos priežastis tiriančios vyriausybės komisijos pirmininkas, Rusijos vicepremieras Ilja Klebanov.

Lietuvos getai

Jonas Šnurė

Kitose vokiečių okupuotose valstybėse žydams iš pradžių panaikindavo teises, paskui atimdavo turtą ir tik tada suvarydavo į getus, kur juos naikindavo. Kiekvienas etapas trukdavo 1-2 metus. Lietuvoje taip nebuvo. Visa tai buvo daroma iš karto, be jokių pertraukų.

Lietuvoje getai pradėti steigti 1941 m. liepą, tačiau jų gyventojai buvo išnaikinti ir liko tik Kauno, Vilniaus ir Šiaulių getai.

Kauno getas pradėtas kurti 1941 m. liepos 10 d., kai Kauno komendantas išleido įsakymą, liepiantį žydams išsikraustyti į Vilijampolę (iki rugpjūčio 15 d.). Iš šio geto žydai žudyti buvo vežami daugiausia į Kauno IX fortą (nužudyta >30000 žydų) ir Kauno IV fortą (nužudyta >4000 žydų). Žydai buvo kviečiami kokiame nors darbe ar apžiūrai, ten suimami ir vežami į žudymų vietas. Didžiausios žudymo akcijos metu, 1941 m. spalio 29 d. buvo nužudyta ~9200 žydai, iš jų vaikų ~4300. 1943 m. rugsėjo 15 d. getas paverstas koncentracijos stovykla, o 1944 m. liepos 19 d. getas panaikintas, žydus išvežant į įvairias dirbtuves ir kitų vokiečių okupuotų valstybių koncentracijos stovyklas.

Vilniuje buvo įrengti du getai (nuo 1941 m. rugsėjo). I-asis - Rūdininkų, Strašiūno, Dynos, Mėsinių gatvių rajone (čia buvo laikoma ~33000 žydų), II-asis - Stiklių, Žydų, M. Antokolskio ir Gaono gatvių rajone (čia buvo laikoma ~10000 žydų). Abiejuose getuose maistas buvo duodamas pagal specialias korteles (100 gr. duonos, keli gramai kruopų ir arklensos. Dirbančiams žydams buvo duodama

dar po 100 gr. duonos). Dirbantys žydai bandydavo slapta išnešti maisto, tačiau prie įėjimo juos tikrindavo policija ir geto administratorius F. Mureris. Jis įsakydavo plakti gumine lazda tuos, kurie turėdavo pasislėpę maisto. Iš Vilniaus getų žydus veždavo žudyti į Panerius, didžiausią žudymų vietą (nužudyta ~70000 žydų). I-oji žudymo akcija įvyko 1941 m. rugsėjo 15 d., kai buvo paskelbta, kad I-ajame gete turi gyventi tik kvalifikuoti specialistai, o II-ajame - juodadarbiai darbininkai. Taip keldama žydus, policija juos suiminėjo ir gabeno į Panerius. Vėlesnėse akcijose žydus, kaip ir Kaune, kviesdavo kokiame nors darbe ar apžiūrai, ten suiminėdavo ir veždavo į Panerius. Po kelių akcijų, 1941 m. spalio 28-30 d., II-asis getas buvo likviduotas. 1943 m. kovo mėn., keliant žydus iš Švenčionių, Ašmenos ir kitų Rytų Lietuvos miestelių, traukiniai stojo Paneriuose (tada sušaudyta ~5000 žydų). 1943 m. rugsėjo 23 d. getas likviduotas, dirbinę žydai perkelti į SS valdomas koncentracijos stovyklas.

Šiauliuose buvo įrengti du getai, pradėti steigti 1941 m. rugpjūčio 22 d., kai Šiaulių miesto ir apskrities viršininkas Jonas Noreika pranešė, kad visi žydai ir pusžydžiai turi persikelti gyventi į Žagarę (iki rugpjūčio 29 d.). Iš čia žydai buvo vežami žudyti į Kužius, netoli Šiaulių (nužudyta ~5000 žydų). 1943 m. getai perduoti SS žinion tapo koncentracijos stovyklomis, o 1944 m. liepos 15 d. buvo pradėtas likviduoti (~3000 žydų buvo pervežta į Stuthofio koncentracijos stovy-

lą). 1945 m. gegužės 2 d. likusius gyvus žydus išlaisvino amerikiečių kariuomenė. Iš viso po karo liko tik ~350 Šiaulių žydų.

Keliant iš gimtųjų vietų žydus į getus ar koncentracijos stovyklas, jiems buvo leidžiama pasiimti tik būtiniausius daiktus ir šiek tiek maisto. Visuose getuose veikė žydų komitetai, kurie palaikė ryšį su okupacine valdžia ir vykdė jos įsakymus. Getuose taip pat veikė ir žydų pasipriešinimo organizacijos. Jos kaupė ginklus, vykdė diversijas, sabotavo aktus ir užmezgė ryšius su sovietų partizanais ir pogrindininkais.

Didžiausių žudymų vietos:
Paneriai (prie Vilniaus) - apie 70,000,
Vidzgirio miškas (prie Alytaus) - apie 60,000,
Kauno IX fortas - per 30,000,
Marijampolė - per 10,000,
Pajuostės miškas (prie Panevėžio) - per 8000,
Pivonijos miškas (prie Ukmergės) - apie 5000,
Kužiai (prie Šiaulių) - apie 5000,
Rašės miškas (netoli Ukmergės) - per 4000,
Kauno IV fortas - per 3000,
Mažeikiai - apie 4000,
Kauno VII fortas - per 3000,
Bajorų miškas (prie Rokiškio) - per 3000,
Vilkaviškis - per 3000,
Tauragė - apie 3000,
Krakynės miškas (Zarasų r.) - per 2500,
Pakamponių miškas (prie Biržų) - apie 2500,
Giraitės miškas - 2150,
Žagarė - per 2000,
Kėdainiai - per 2000,
Katkiškės miškas (prie Lazdijų) - per 1500,
Tūbinės miškas (Šilalės r.) - apie 1200,
Kupiškis - apie 1000.

televizijos ir kino studijos. Toliau vystydami šią sritį, galėtume atlikti konkrečius filmavimo, kopijavimo ir platinimo darbus.

Na, o šiandien džiaugtumėmės, jei atsilieptų tokie fondai, kurie priimtų kad ir valstybinės institucijos inicijuoto bei prižiūrimo, bet ne valstybės vykdomo projekto paraišką, nes dabartiniame taupymo kontekste, kai trūksta pinigų būtiniausioms įstaigos egzistavimo reikmėms (leidiniams, bukletui, raštinės priemonėms), apie tai užsiminti biudžeto planavime būtų ypatingai prastas tonas.

Žilvinas Beliauskas,
Lietuvių grįžimo į Tėvynę informacijos centro direktorius

Aubrey Beardsley (1872-1898). "Pierrot mirtis"

Dujų kamera - švelni bausmė!

Vienoje Afrikos valstybių, Zimbabvėje, nusikaltėliai kariai, o kartais ir kalami prie kryžiaus. Vienas vyrukas, pradėjęs rėkti, kad jis nekaltas ir maldavęs pasigailėti, turėjusio jį pakarti buvo užmuštas plaktuku. **5 kontinentai**

Lietuvos valdžios viršūnėje - septyni milijonieriai

(atkelta iš 1 psl.)

šiais metais jo deklaracijoje įrašyta 407 tūkst. litų suma. Turtinėsnis per praėjusius metus tapo ir Seimo narys, ekspremieras Gediminas Vagnorius, jo deklaratuotas turtas per metus išaugo beveik dvigubai - nuo 54 tūkst. iki 100 tūkst. litų. Keleto dešimčių parlamentarų turtas pernai liko toks pat kaip ir už-

pernai, o kai kurių net sumažėjo. Bene labiausiai sumažėjo eksministro Seimo nario Vidmanto Žiemelio deklaruojamas turtas. Užpernai jis buvo deklaravęs 36 tūkst. litų turta, o šiais metais deklaruoti tik 203 litai.

Neseniai iš įkalinimo įstaigos paleistas Audrius Butkevičius deklaracijoje nurodė turįs turto už 4,6 tūkst. litų.

Turtingiausių Lietuvos politikų dešimtukas:

Rimas Kurtinaitis	9 mln. 679 tūkst. 275 litai
Valentinas Milaknis	5 mln. 053 tūkst. 485 litai
Ramūnas Karbauskis	4 mln. 869 tūkst. 541 litas
Valdas Adamkus su žmona	2 mln. 745 tūkst. 108 litai
Rūta Rutkelytė su vyru	2 mln. 143 tūkst. 760 litų
Vytautas Dudėnas su žmona	1 mln. 491 tūkst. 574 litai
Kazys Bobelis su žmona	1 mln. 297 tūkst. 454 litai
Algis Žvaliauskas su žmona	939 tūkst. 916 litai
Saulius Šaltenis su žmona	830 tūkst. 777 litai
Kazimiera Prunskienė	607 tūkst. 484 litai

BNS

Kagėbistų apsuptyje Lietuvoje, 1986 m.

JUOZAS KOJELIS

4

(atkelta iš 3 psl.)

vaikinas: ir t. t. Dabar, kai rastuose dokumentuose žiūriu į "slaptas fotografijas", galima atpažinti, kuriems žmonėms kokie slaptyvardžiai duoti. Pav., seselė Lionė Vanagaitė po nuotrauka aprašoma taip: "nežinoma moteris 1986.06.10, 19. val. 30 min. Gorkio g-vėje". Kai kurie "nežinomieji" buvo paduodami išaiškinimui, kai kurie ne. Pav., mano buvęs klasės draugas Krazių gimnazijoje Jonas Streckis iš pradžių buvo pavadintas "Karoliu", vėliau išaiškinta tapatybė, adresas, išvardyti visi asmenys, gyveną tame pačiame bute. Taip pat buvo padaryta su žinomu Vladu Nasevičiumi. "Slaptoje nuotraukoje" Nasevičius su sūnumis pavadinti "tolimi objekto giminaičiai", o atskiroje pažymoje išvardinti visi ne tik to buto gyventojai, bet ir gretimo. Išaiškinti gyventojai tų butų, kuriuos aplankė "objektas Kumov".

Mano daiktai viešbutyje buvo tikrinami ne kartą. Yra dvi pažymos. Vienoje pasakyta, kad "buvo patikrinti visi daiktai ir nufotografuoti" ir kad kratoje dalyvavo trys enkavedistai. Kita pažyma pateikiau ištisai:

Slaptai
egz. nr. 1

P a ž y m a

Apie OTM "D", pravestą su inturistu iš JAV J. Kojeliiu

Tarp kitų daiktų numeryje rasta:

- iki 40 puslapių mašinraščio teksto ant standartinio formato

lapų su pavadinimais: "Edvardas Trumpa. Prisiminimai apie mokslą, darbą ir jaunystės išgyvenimus; Kaip mus auklėjo tėvai; Ką reikėtų žinoti apie auklėjimą". Autorius - J. Kojelio žmonos brolis, gyvenantis Vilniuje. Tekstas perfotografuotas;

- 2 magnetofono kasetės su užrašais "Aliukai" ir 1 videokasetė; - tarybinio piliečio telefono numeris 74-1313 (Vytautas); - oficialiai Kaune išleistas "Lietuvos katalikų kalendorius" su kažkokios Leonos dovanojimo užrašu;

- didelės kiekis valiutinės parduotuvės čekių. Pravedant OTM dalyvavo o/5-tos KGB tarnybos įgaliotiniai Lietuvos TSR Ruginis, Kubilius, OTO bendradarbis Usačiovas ir o/2 valdybos įgaliotinis Švencovas.

2-os valdybos 2-o skyriaus tarnybos KGB įgaliotinis, vyriausias leitenantas Ruginis Parašai: Ruginis, Šiaudinis V.A. 86.06.19

Vienuose dokumentuose Ruginis pasirašinėja "kapitonas", kai kur "vyriausias leitenantas". Ką reiškia santrumpas OTM "D" ir OTO, negalio pasakyti.

Vieną kartą kagėbistų "šaiķą" užtikau savo kambaryje. Vienas stambus blondinas, manau, kad rusas, kiti du lietuviškai kalbantys. Aš paprastai rytą viešbutyje pavalgydavau pusryčius ir išeidavau. Vėlav vakare grįždavau nakvoti. Bet vieną dieną išėjau apie 9 val. ir už valandos vėl sugrįžau. Buvau kažką pamiršęs. Ir radau sėdinčius su mano kambario draugu. Kambario draugas man sakė, kad jie atėję pakalbėti apie jo dingusius 9,000 dolerių. Gal ir taip. Aš su jais nepasisveikinau, kas reikėjo paėmiau ir už penkių minučių išėjau. Supratau, kad buvo kalbama lietuviškai ir rusiškai.

Ryšiai su pogrindžiu

Šitokioje kagėbistų apsuptyje reikėjo atlikti kun. K. Pūgevičiui

(bus daugiau)

Elenos URBAITIS piešiniai – Lietuvoje

Lietuvoje Kauno M.K. Čiurlionio muziejuje šią vasarą (birželio 2 - liepos 2) buvo eksponuojama New Yorke gyvenančios menininkės - konstruktyviai abstrakčios tapytojos, minimalistinių skulptūrų, šviesos instaliacijų kūrėjos - Elenos Urbaitis retrospektyvinė piešinių paroda. Pirmą kartą buvo pateikta per pusę amžiaus sukurtų piešinių, koliažų, monotipijų, grafikos atspaudų panorama. Kūrybinio kelio pradžia, paieškų įvairovė, brandi sintezė, užfiksuota balto popieriaus lakštuose, dar kartą patvirtino, koks įdomus ir prasmingas idėjų sklaidos ženklavimas plokštumoje. Kartu tai buvo ir paskata patirti sudėtingoje istorijos raidoje ugdytos idealistinės kūrybinės prigimties galią.

Elena Urbaitis (Urbaitytė) yra viena iš nedaugelio išeivijos menininkų, įsitraukusių į Vakarų, tiksliau New Yorko, XX amžiaus antros pusės meno Mekos - vėlyvojo modernizmo, postmodernizmo srovių (konstruktyvizmo, abstraktaus ekspresionizmo, popmeno, opmeno, šviesos meno, minimalizmo) sūkurį. Elena Urbaitis Lietuvoje pažįstama ne tik parodų lankytojams, mačiusiems dailininkės tapybą (Lietuvos dailės muziejuje 1988 m.), skulptūrą, šviesos instaliacijas (Šiuolaikinio meno centre ir Lietuvos dailės muziejuje 1997 m.), bet ir Vilniaus dailės akademijos Skulptūros katedros studentams, kuriems dailininkė 1997 m. vedė vasaros pratybas. Jos darbus regį vilniečiai, pravažiuojantys pro dailininkės skulptūrą prie Spaudos rūmų (1992 m.), aplankantys Europos centro skulptūrų parką, kur pristatoma dailininkės sukurta kompozicija (1995 m.), praeinantys pro lauko skulptūrų ekspoziciją Technikos bibliotekos kiemelyje (1996) m. Į Lietuvą lygiagrečiai sugrįžta darbai, sukurti New Yorke. Lietuvos dailės muziejui dailininkė padovanojo 20 tapybos darbų bei 12 skulptūrinių šviesos instaliacijų.

Dailininkei teko daug visko išgyventi. Elena Urbaitis gimė tarpukario Lietuvoje, Kaune, tarpukario valdininko, vieno iš Šiaulių teatro steigėjų šeimoje.

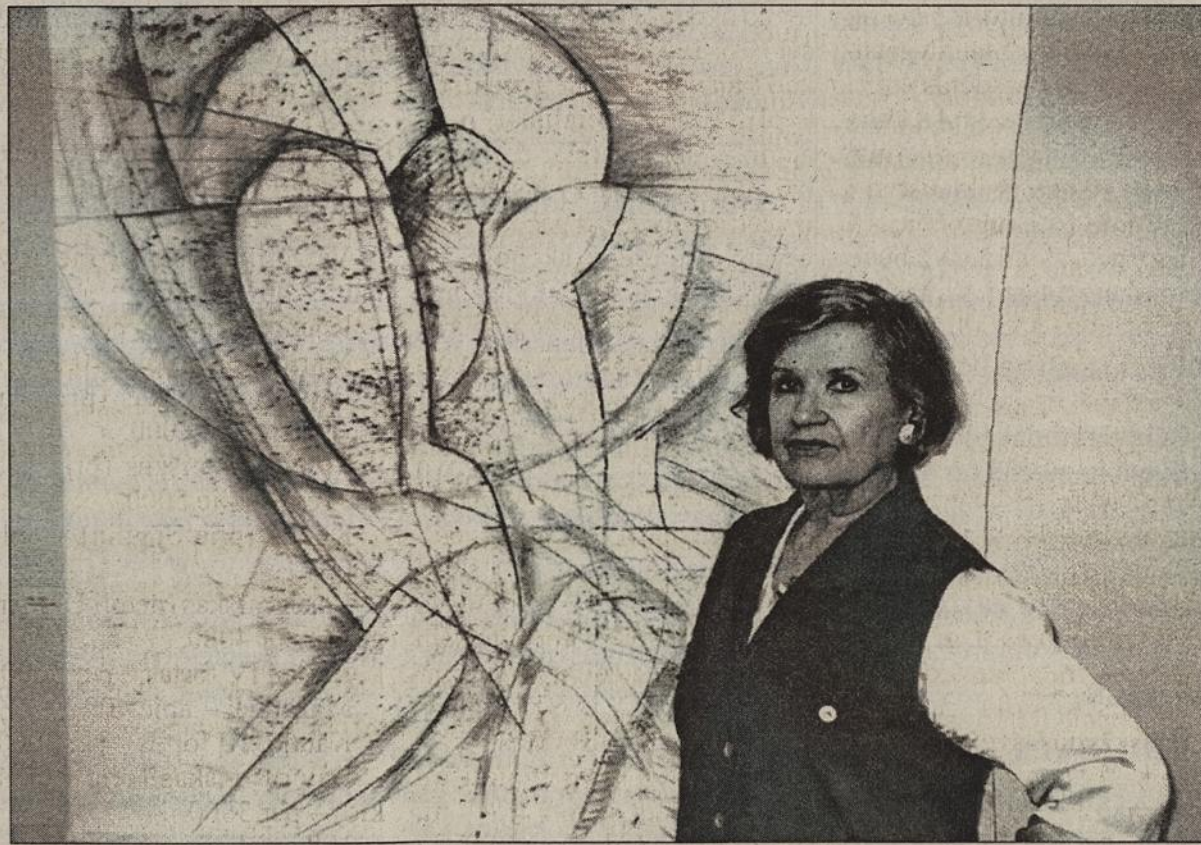
Elona Lubyte

Dailės studijas pradėjo Kauno meno mokykloje, vokiečių okupacijos metais mokslus tęsė Kauno dailės institute (iki 1943 m.). Artėjant frontui, 1944 m. kartu su 70,000 lietuvių pasitraukė į Vakarus. Pasiekusi Miuncheną 1946-1947 m. studijavo piešimą pas A. Schnnererį, D. Casparą Miuncheno dailės akademijoje (Akademie der Bildenden Kunst). Vėliau, 1947-1949 m., toliau studijavo tapybą Vytauto Kazimiero Jonyno įsteigtoje Freiburgo meno mokykloje (Ecole des Arts et Metiers). Apibūdindama mokyklos atmosferą, kur konservatyvūs pedagogų metodai persipynė su pamažu atsiveriančia Vakarų meno aplinka, Elena Urbaitis pažymi, kad "... Freiburge buvo tęsiama idealistinės filosofijos poimpresionizmo laikotarpio pasaulėžiūra mene. Mūsų mokytojai tęsė Europos kultūros dailės pasireiškimus. Freiburgo užuovėjoje per kelis metus mums atsidarė muziejai, ir galėjome studijuoti ir stebėti pasaulio meną. Tos privilegijos neturėjome Lietuvoje. Apie kubiizmą mažai buvo kalbama Freiburgo mokykloje, bet man teko matyti Cezanno originalus muziejuose, kurių įtaka mano kūryboje tęsėsi ilgus metus".

Baigusi mokyklą dailininkė gavo prancūzų valdžios stipendiją metų studijoms Paryžiuje, kur neužsibuvusi, 1950 m. išvyksta į Ameriką ir 1957-1960 m. tęsia dailės magistro studijas Kolumbijos universitete (T.C. Columbia University, New York City), kurio mokymo programa rėmėsi Bauhauzo mokyklos neokonstruktyvistinėmis tradicijomis. Baigūsi mokslus, dėstė dailę, o savo kūryba įsiliejo į svarbiausias 7-9 dešimtmečio sroves, susiformavusias pasaulinio meno centre.

Piešinys, kuriam dailininkė priskiria monotipijas, koliažus, studijinius darbus, kaip paprastai ir greitai sumanymą fiksuojanti priemonė, aiškiausiai atspindi kelią nuo sintetinio, analitinio akademinio realizmo link ekspresionistinės, abstrahuotos, minimalizuotos natūros perkūrimo, popmeninio koliažinio dekonstravimo. Konstruktyvi linijos, atspaudų, montažo struktūra chronologiškai ženkliną

plastinę, prasminę žmogaus figūros transformaciją nuo tiksliai surešto ekspresionistinio tūrio iki abstrakčiai minimalizuoto ženklo. Atsiveria analitinio mąstymo raiška, erdvinė linijos ir plokštumos darna, sumanymų gausa ir įvairovė. Dailininkės didžiosios skulptūros, sumanytos New Yorke, pastatytos tik atgavusioje nepriklausomy-

Menininkė Elena Urbaitis

bę Lietuvoje, tuo tarpu piešinys chronologiškai tiksliai ir nuosekliai liudija meninę brandą.

Į Lietuvą atvežta kolekciją sudaro per 200 piešinių, kurie bus pristatyti rengiamame spaudo kataloge. Kaune eksponuojama maždaug pusė darbų, da- lį jų nuo rugsėjo 5 d. vilniečiai galės pamatyti "Lietuvos aidų" galerijoje.

Prieš mūsų akis atsiveria XX a. antros pusės šiuolaikinio meno raida: neokonstruktyvizmas, abstraktusis ekspresionizmas, popmenas, minimalizmas. Žvelgdamas į funkcionalistinėje kamerinėje senosios Kauno paveikslų galerijos salėje įkomponuotus monumentalius, raiškiai sukonstruotus piešinius, i nedidelę, bet šiandien reikalingą, iš muziejaus rinkinių sukomplektuotą Lietuvos modernaus meno kolekciją, į parodos atidarymą susirinkusių įvairių kartų ir patirties dailininkų veidus, suprantu, kokie dinamiški ir istoriškai svarbūs, kar-

tu trapūs ir glėžni paskutiniojo XX amžiaus dešimtmečio pokyčiai.

Parodą pradeda Kauno laikotarpio studijiniai piešiniai, kuriuos dailininkė pasiėmė kartu su būtiniais daiktais, palikdama namus, išsaugojo traukdamasi į Vakarus, blaškydamasi po Europą, įsikūrusi už Atlanto. Nūdienos vartotojiškoje aplinkoje daug ką stebina toks idealistinis prierašumas, - juk anais sunkiais laikais į nieką nebūtum

mu. (...) Veikiai supratome, kad greičio ir nuostabaus lėkimo sukurti pasikartojančių formų ir spalvų ritmai, nesibaigiantys reklaminių vienetai deklaruoja pagrindinę dolerio vertę. Reikėjo rasti būdą užsidirbti pragyvenimui. Vieni ėjo į komercinę sritį, kiti mokytojavu, o dar kiti pasuko į kokias nors specialybes. (...) Iš grynojo meno pragyventi nebuvo įmanoma. Be to, Europoje mes augome autoritetingoje bei centralizuotoje meno

iškeitę popieriaus lapų. Tačiau būsimai dailininkei šie darbai bei sukurti vėliau ypač svarbūs kaip kūrybingumo, įgyto išsilavinimo žymuo, patvirtinantis ryžtingą nuostatą siekti užsibrėžto tikslo, įsiliesti į didįjį meno pasaulį. Šis procesas nebuvo paprastas ir sklandus. "Tada (po karo - E.L.) mes visi svajojome pasilikti pasauliniame meno centre Paryžiuje, tačiau pokarinės sąlygos buvo labai sunkios (...). Emigravome į Ameriką, neturėdami nė mažiausio supratimo, kad New Yorke būsimieji liudininkai bei dalyviai drastiškų pasikeitimų meno arenoje. (...) Atsidūrę Amerikoje, radome skirtingą aplinką ir kultūrą. Tai ne Europa. Mūsų idealistinė humanistinė pasaulėžiūra buvo pastatyta prieš materialistines, pragmatines idėjas ir pluralistinę aplinką. (...) Dalis lietuvių apsigyveno New Yorke. Šio milžiniško miesto atmosfera dvelkė šaltumu ir nužmogini-

aplinkoje; Amerikoje autoritetingo centro pranyko, ir pačiam dailininkui teko orientuotis, ieškant savo kūrybinio kelio. (...) Mums, lietuviams, užaugus gamtoje ir staiga atsiradus tarp asfalto, dangoraižių, mašinų ir kitų moderniško gyvenimo apraiškų, teko pergaltuoti Europoje sukurtas sąvokas, išreiškiančias tiesioginį žmogaus santykį su gamta" (Elena Urbaitis. Išeivijos lietuvių dailininkų pasirinkimai, galimybės, galvosūkiai/Aidai. 1989, Nr.3, p.212-215).

Dailininkės piešinių kolekcijoje atsivėrę santykiai su naujuoju pasauliu liudija idealistinės humanizmo ir technologinės civilizacijos pasaulėžiūros pusiausvyrą, kadangi kiekvienoje - ne tik figūrinėje, bet ir popmeninėje, abstrakčioje, minimalistinėje - kompozicijoje regime nuorodas į konfliktinę, prieštarą, besiblaškancio ir ieškančio tobulybės žmogaus, kūrėjo lemtį.

Igyvendinant Europos Tarybos kultūros kelių programos projektą "Piligrimų kelias Lietuvoje", rugpjūčio 27 d. Vilniaus arkikatedroje bazilikoje surengtas sakralinės muzikos koncertas "Ave Maria" ir pokalbis apie vertingiausius šios šventovės meno kūrinius. Gražiausias senosios muzikos kūrėjų giesmės, garbinančias Dievo Motiną, atliko Romualdo Gražinio vadovaujamas kamerinis choras "Aidija". Dailėtyros instituto direktorė dr. Rūta Janonienė pasakojo apie meno kūrinius, esančius Karališkoje, taip pat Goštautų koplyčioje. Šv.Kazimiero garbinimo tradiciją literatūroje komentuos profesorė Eugenija Ulčinaitė, o šio šventojo garbinimą muzikoje - hab. dr. Jūratė Trilupaitienė.

Lietuvos globėjo Šventojo karaliai Kazimiero palaikai į Vilniaus katedros naują Karališkąją koplyčią buvo perkelti 1636 m. ir nuo to laiko ją imta vadinti Šv. Kazimiero koplyčia. Jau tris šimtmečius ši koplyčia laikoma vienu iš ryškiausių italų baroko šedevrų, esančių į šiaurę nuo Alpių. Piligrimų į Vilniaus arkikatedrą baziliką šiandien traukia ne tik Šv. Kazimiero kapas, bet ir Goštautų koplyčioje esantis, 1750 m. po piežiaus Benedikto XIV dovanotomis karūnomis vainikuotas Švenčiausiosios Mergelės Marijos paveikslas, vadinamas Sapięgų Madona. Iki antrojo pasaulinio karo šis paveikslas buvo Vilniaus Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčioje. Sapięgų Dievo Motinos paveikslas yra ant rasis popiežiaus dovanotomis karūnomis vainikuotas Marijos paveikslas Lietuvoje.

Kompozitorius, Andrioniškio muzikos kolegijos profesorius bei akordeonistas Adomas Levadzė, grįždamas iš Jungtinės Karalystės, kur Edinburghe pristatė du savo naujus *performances* žanro kūrinius (*Pagranduko mirtis ir lietuviškas pavasaris* bei *Jei aš būčiau Šv. Raimondėlis: arimo ciklas*) rugpjūčio 25 d. užsuko į Kurklių Linos galeriją, kur surengė beveik nemokamą paskaitą-koncertą *Barokas burojų lauke: dvi šiaurės tautų kultūros temos*. Vėliau klausytojų džiaugsmui svečias Virintos slėnyje akordeonu atliko Jurgio Gaižausko, Vestos Liepovos-Michierrini, Bea Lipdowos-Kler kūrinius. Dainavo Vidas Malinauskas, pritariant gitaristų duetui "Baltoji tikrai katytė" bei Vilniaus taksi parko Nr. 55 pramoginiam orkestrui. Koncertą parėmė Vilniaus Sudeko-Sapiegos komercinė įmonė "Broliai Braz" bei Kauno Zoologijos sodo tyrimo grupė.

Areco mieste, Italijoje, rugpjūčio 28 d. prestižiniame chorų konkurse chorui "Brevis" iš Lietuvos skirtas konkurso Didysis prizas. Rugpjūčio 27-28 d. vykęs tarptautinis chorų konkursas yra vienas svarbiausių tokio pobūdžio muzikinių renginių Europoje. Choras "Brevis" yra pelnęs apdovanojimų tarptautiniuose chorų konkursuose Belgijoje, Ispanijoje, Slovėnijoje, Vokietijoje. Prieš dvejus metus jis laimėjo Didįjį Pasaulio lietuvių dainų šventės prizą chorų konkurse. Choro vadovas Gintautas Venislovas konkurse Slovėnijoje ir Pasaulio lietuvių dainų šventės chorų konkurse buvo pripažintas geriausiu dirigentu.

Dainų šventės tradicijos ir naujos

Viena iš ryškiausių Lietuvos kultūros ir muzikinio gyvenimo tradicijų tapo Dainų šventė - unikalus Baltijos valstybių kultūrinis reiškinys, svarbus tautos mentaliteto raiškos būdas. 2002-aisiais numatyta surengti XVI Lietuvos dainų šventę taps pirmąja naujame amžiuje ir tūkstantmetyje. Keičiantis laikams kinta ir požiūris į šį renginį, atsiranda naujų dalykų, kuriuos kuriant. Viena iš pozityvių naujovių šiemet tapo šventės pagrindinės dalies - Dainų dienos - scenarijus konkursas. Iš svarstyti dviejų pasiūlymų konkurso komisija (pirmininkas - dirigentas P. Bingelis, nariai - kompozitorius A. Martinaitis, dirigentas V. Augustinas, muzikologas V. Juodpusis ir režisierius G. Varnas) nubalsavo už vilniečių ir klaipėdiečių kūrybinės grupės pateiktą scenarijų "Tėvynės varpai". Ir nors šis sprendimas, regis, dar netapo galutiniu, apie pateiktą savitą Dainų dienos eigą, žadamas aktualijas, pokyčius pakalbinome vieną iš scenarijaus autorių - chorvedį Raimondą KATINĄ.

Kaip vertinate pirmą kartą Dainų šventės istorijoje surengtą Dainų dienos scenarijaus konkursą, žvelgdami į būsimą Dainų šventę visų ankstesniųjų kontekste? Kokius pokyčius toks konkursas galėtų lemti?

Dainų šventė, kaip reiškinys, pastaruoju metu akivaizdžiai sumenko. Tai atspindi ir šventės dalyvių, ir žiūrovų nuotaikos. Atsirado daug renginių, pretenduojančių į didžiausios Lietuvos šventės vardą, sukeliančių kur kas didesnį žiūrovų dėmesį nei jau įprasta tapusi Dainų

šventė. Akivaizdu, kad ją reiktų aktualizuoti, sušiuolaikinti, nepaverčiant "dainuojamosios istorijos pamoka", bet sukurti tikrai šventišką, didingą renginį - šventę, kupiną džiaugsmo, dinamikos, jaudulio. To ir siekia mūsų kūrybinė grupė.

Žinoma, esame savotiškai naujokai, nes neturime Dainų šventės rengimo praktikos. Bet tai - ir trūkumas, ir privalumas, nes, kita vertus, neturime ir stereotipų, norom nenorom ribojusių ankstesnių švenčių rengėjų naujovių paieškas.

Trumpai pristatykite jūsų kūrybinę grupę ir darbo principus.

Grupė sudaryta remiantis nuostata, kad muzikinę dalį reiktų rengti atsižvelgiant į skirtingas chorų rūšis. Taigi mišraus choro repertuaro ėmėsi Alfonsas Vildžiūnas, vyrų ir moterų chorai teko man, vaikų - LRTV vaikų choro vadovei Reginai Maleckaitėi. Talkinti rengiant gana automatišką pučiamųjų orkestrų programą pasisiūlė profesorius Algirdas Budrys, režisūrinio darbo ėmėsi klaipėdiečiai režisierius Alvydas Vizgirda.

Tiesa, kuriant šventės dramaturgiją apskritai įsitraukė visi grupės nariai, ir į visų pasiūlymus atsižvelgta. Lygiai kaip atsižvelgta ir į projekto vertintojų pastabas. Juk pirminį scenarijaus variantą svarstė Lietuvos liaudies kultūros centro Muzikos skyriaus specialistai, vėliau projektas pristatytas gausiam chorvedžių - akademijos profesūros, įvairių miestų žymiausių chorų vadovų - ratui, o visus palankius vertinimus vainikavo teigiama Kultūros ministerijos Dainų dienos meno komisijos nuomonė.

Be abejo, kurdami scenarijų rėmėmės nuostata, kad svarbiausia Dainų šventės dalis yra (mukelta į 6 psl.)

Vytautas Bložė

Moneta įmesta į gelmę

dugne, kur vanduo
skaidrus tartum akys nekalto
žvaigždė, kuri švietė
dangaus gilioj atminty

mes ateisim ir gersim
ir vanduo bus vėsesnis
už gelmę

* * *

Pelių gyvenimas

atėjau į namus po ažuolu, kur naktimis sapnuodavau už
lango smilkstantį lietu
ir šunų lojimą, išnykstantį nakties neapčiuopiamam kūne
kur užmigdavau ant grindų prie rusenancio židinio
ir rytą neprisimindavau, kas ir kada mane nurengė

ten pianinas naktį skambėdavo lyg prisukamas laikrodžio
ir bėgiodavo po ceratą pelė, ieškodama duonos trupinio
bufete senoj pirštinei ji atsivedė šiltus ir plikus pelyčius
mes nežinojom: užmušti juos ar palikti gyvent

už spintos durų, už įskilusio seno veidrodžio
tam kambary aš niekad nebuvau buvęs
ten pianinas naktį skambėdavo lyg sapnuojamas laikrodžio
ir miegančios namuose šnarėjo pelių gyvenimas
išsižiodavau ir alpuodavau į parudavusį stiklą
kol atodėreio ūkanoj ištrpdavo jų čirškėjimas

praverti duris ar ne
sugrįžti į seną veidrodį
mes nežinojom: užmušti plikus peliukus ar palikti gyventi

Šaitytojai rašo "Darbininkui"

Netikslī informacija

Š. m. rugpjūčio 11 d. "Darbininke" atspausdintas straipsnis "LR Prezidentas Valdas Adamkus baigė vizitą Los Angeles". Šis neeilinis įvykis Los Angeles lietuvių telkinyje buvo gražiai aprašytas ir vertas dėmesio paskaityti visiems išeivijos lietuviams. Tačiau tie losangeliečiai lietuviai, kurie skaito šio miesto milijoninių tiražų dienraščius, pav., "Los Angeles Times", šio įvykio nepaminėjo nė vienu žodžiu.

"Darbininko" straipsnio pabaigoje paskutinis sakinyss skamba taip: "Lankydamasis JAV prezidentas V. Adamkus davė interviu didžiausiems Kalifornijos valstijos laikraščiams ir radijui".

Taip, jis davė interviu, tačiau tai buvo lokalinio pobūdžio laikraštis, su ribotu tiražu, tik mažai daliai amerikiečių skaitomai publikai. Šio laikraščio pavadinimas "Orange County Register", kurio redakcija yra toli nuo Los Angeles miesto centro.

Dar keli patikslinimai:

Šio įvykio eigoje Lietuvos Prezidentą sveikino Los Angeles meras Richard Riordan.

Šv. Mišias lietuvių parapijos bažnyčioje atnašavo Los Angeles kardinolas Roger Mahoney.

Ordinai Prezidentas apdovanojo vyčių pirmininką Robert Boris, filmų artistę lietuvaite Ruta Lee, Šlapelių muziejaus Vilniuje mecenatę Gražutę Šlapelienę ir kt.

Pirmaeilis veiksnys, Lietuvos vardo garsinimas, turėtų būti daromas milijoninių tiražų amerikietiškuose dienraščiuose.

Vytautas Šeštokas, Los Angeles, CA

Dainų šventės tradicijos ir naujovės

(atkelta iš 5 psl.)

repertuaras, o didžiausias dėmesys koncerte skiriamas esminei vertybei – dainai. Niekas neturi jos užgožti, o privalo režiūrinėmis ir scenografinėmis priemonėmis paryškinti jos gro-

žį. Todėl kuriant scenarijų daugiausiai galvota ne apie išorinius efektus, bet apie visumą, atkreipiant dėmesį į buvusių šventėlių privalumus ir trūkumus. Aišku, kad režiūriniai atskirų koncerto temų aspektai turėtų

išryškėti tik patvirtinus galutinį šventės repertuarą – jie taptų vidinės kūrinio dramaturginės sekos rezultatu.

Kokią dramaturginę Dainų dienos planą sukūrėte, kokių naujovių emėtės?

Dainų šventė, kaip reiškinys, vis dėlto yra labai konservatyvi ir kažką ypatingą čia nelabai sugalvos. Juolab kad renginys nuolat vyksta toje pačioje erdvėje. Pagrindinis šios šventės dalykas yra repertuaras, dainavimas, o ryškesnės naujovės gali akcentuoti režiūriniai momentai. Per juos pasireiškia naujoviškesnis, šiuolaikiškesnis požiūris. Tuo mūsų šventės scenarijus galbūt ir skiriasi nuo kitų.

Mūsų planas prasideda ne nuo Vingio parko, bet nuo Katedros aikštės, kur numatyta visų šventės dalyvių eisenos pradžia. Čia panaudotos režiūrinės detalės kartojasi per visą Dainų dieną, susieja scenarijų prasminga gija. Pasirinktą dramaturginę ašį atspindi ir scenarijaus pavadinimas – "Tėvystės varpai".

Žodžiu "varpas" nusakoma daug dalykų. Čia galime prisiminti ir V. Kudirkos "Varpą", raginusį: "Kelkite, kelkite..." Varpas ir sutinka, ir palydi, jis gali būti ir džiugusio, ir skausmo ar pavojaus pranašas, gali būti ir skambus mokyklos varpelis. Talpi varpo sąvoka įvairiai panaudota mūsų siūlomame Dainų dienos scenarijuje. Numatytas net kūrinys varpams, užpildysiantis pauzes, susidarancias keičiantis chorams.

Galvojame ir apie pas mus vis dar naują dalyką – didelį pakabinamą ekraną, suteikiantį žiūrovams galimybę ne tik stebėti veiksmą iš tolo, regėti dirigentų ir dainininkų veidus. Tiesioginę transliaciją galima būtų pajaukinti iš anksto parengta filmuota medžiaga – gamtos, architektūros ir kitokiais vaizdais – ir taip "sustiprinti" atskirų muzikos kūrinių dramaturgiją.

Kalbant apie bendrą Dainų dienos koncerto dramaturgiją, svarbu tai, kad stengėmės numatyti dinamišką, gyvą jo eigą. Scenarijuje siūlomos septynios temos, septyni kūrinių blokai. Kraštinės dalys įremina koncertą, II, IV ir VII dalys skirtos lietuviškai dainai: nuo amžiaus pradžios iki šiuolaikinių autorių kūrinių, III ir V dalyse pasirodys Baltijos ir Šiaurės valstybių chorai (užsienio chorai pirmą kartą atliktų atskirą programą Lietuvos dainų šventėje) ir mūsų pučiamųjų orkestrai.

Kad nesusidarytų ilgų paūzių tarp dalių, galvojame daryti tik du didesnius scenoje pasirodančių dalyvių persirikiavimus. Tai susiję su kitu sprendimu – neskaidyti atskirai vyrų

ir moterų chorų, leisti jiems dainuoti pakaitomis, kai ką net įtraukti į mišrių chorų programą. Vyrų ir moterų chorų nėra tiek daug, kad galėtų užpildyti visą estradą, kita vertus – visų chorų pasirodymas, remiantis žanriniu principu, tikrai netampa privalumu norint sukurti dinamišką šventę. Kad estrada visą laiką būtų maksimaliai užpildyta, kad kuo mažiau būtų veiksmų trikdančių persirikiavimų, stengsimės žanriškai sutelkti įvairius chorų.

Į bendrą šurmuli norėtusi įtraukti ir žiūrovus. Tuo tikslu numatytos specialios scenografinės detalės. Kad žiūrovai nebūtų atskirti nuo to, kas vyksta po kupolu, sumanyta įrengti avansceną, priartinančią atlikėją prie publikos.

Jūsų scenarijaus komentaruose išsakytas tam tikras požiūris į kitų meno žanrų panaudojimą, į švenčių folklorizaciją, populiarių estrados žvaigždžių dalyvavimą. O ką šiuo požiūriu jūs siūlote?

Naujovės turėtų būti taikomos saikingai ir apgalvotai. Kalbant apie folklorizaciją, Dainų šventėje yra du su folkloru tiesiogiai susiję vakarai. Tradiciškai dalis šios muzikos nusikelia ir į šokių dieną, tad ketvirtą – Dainų dieną mums norėtusi vien tik chorinės muzikos. Panaudojant kitų žanrų dalykus vėl gi nesinorėjo nuklysti į populizmą, imtis priemonės vardan priemonės, tačiau įvairovių tikrai bus.

Į kokius kriterijus atsižvelgėte numatydami savo Dainų dienos koncerto repertuaro versiją?

Stengėmės atsižvelgti į du svarbius dalykus: dalyvių galimybes ir publikos skonį. Dauguma šventės dalyvių yra chorai iš provincijos. Meninių galimybių požiūriu jiems sunku varžytis su miestų, juo labiau – profesionaliais choralais. Bet jų požiūris į Dainų šventę, kaip ypač svarbų įvykį, nuoširdus entuziazmas, noras dalyvauti ir rengti programas daug ką atperka. Tad rinkdami repertuarą nevengėme gerai žinomų, populiarių dainų, atliekamų metų metais, iš šventės į šventę. Nenorėjome remtis dar neparašytais kūriniais. Tai būtų didelė rizika, nes nėra garantijos, kad jie bus parašyti laiku, atitiks visus šventės reikalavimus. O mūsų numatyti nauji 2-3 kūriniai, kurie bus rašomi, yra suplanuoti atlikti konkrečiais dramaturginiais momentais. Žinome ir jų tematiką.

Beje, finalą irgi sumanėm kitoki, nei buvo įprasta – ne triukšmingą, socialistiškai pomastišką, o lyrinį, sukeliantį

savotišką besibaigiančios šventės ilgesį.

Nors lietuvių chorinės muzikos repertuare gausu puikių kūrinių, jis nuolat turtinamas naujais, vis dėlto ne visi jie tinka Dainų šventei. Būdami gera, įdomi koncertinė medžiaga stipresniems chorams, patekę į Dainų šventės repertuarą tampa kančia silpnesniems kolektyvams. Siekdami neaptemdyti dainavimo teikiamo malonumo, pagalvojome apie repertuaro diferencijavimą, apie įvairiems chorams pritaikytas šventei siūlomų kūrinių redakcijas.

Žinoma, dabartiniai mūsų sprendimai dėl repertuaro nėra galutiniai. Kviesimės kolegų profesionalų, atsižvelgsime į

įvairius jų pasiūlymus, idėjas. Juk, kaip sakoma, "trys galvos – gerai, o keturiasdešimt trys – dar geriau". Tuo tikslu žadame surengti ir atskirų chorų žanrų vadovų teorinius-praktinius seminarus.

Norėtume siekti, kad šalia demokratiškumo dominuotų profesionalumas tiek visuose šventės rengimo etapuose, tiek ir pačioje šventėje. Kad visi vienaip ar kitaip prisidedantys prie šventės rengimo, galutinio realizavimo, veiktų kaip puikiai suderintas mechanizmas, vengiantis mūsų tautiečiams kartais būdingų nereikalingų ambicijų.

Ačiū už pokalbį.

Kalbėjosi Skirmantė Valiulytė

2000 vasarą visi keliai veda į

VILNIŲ

Pigiausios skrydžių kainos
Finnair ir kitomis oro linijomis iš
New Yorko Chicago
Floridos Clevelando
Detroito Bostono
Los Angeles ir kitų miestų

* Mašinų rezervacijos
* Viešbučiai

* 9 ir 14 dienų kelionės po Lietuvą

--- Prašykite mūsų brošiūros ---

Vytis Travel

40-24 235 St.

Douglaston, NY 11363

Tel.: 718-423-6161

800-778-9847

Fax: 718-423-3979

e-MAIL: VYTTTOURS@EARTHLINK.NET
web site: www.vytistours.com

Atlantic Express corp.

800 - 775 - SEND ▼ 1-888-205-8851

Garantuotas, greitas ir saugus
siuntinių pristatymas
nuo DURŲ iki DURŲ
Siuntiniai pasieks gavėją per 6 savaites,
o oro paštu - per 14-a darbo dienų
I LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ, BALTARUSIJĄ, RUSIJĄ

ATLANTIC EXPRESS CORPORATION
SEPTEMBER PICK-UP SCHEDULE

September 7	Elizabeth, NJ	11-12 noon
	Kearny, NJ	1-2 pm
	Paterson, NJ	3-4 pm
September 8	Philadelphia, PA	11-12 noon
September 9	Brooklyn, NY	12-1 pm
September 12	Putnam, CT	1-2 pm
September 19	New Haven, CT	12-1 pm
	New Britain, CT	2-3 pm
	Waterbury, CT	4-5 pm
September 21	Elizabeth, NJ	11-12 noon
	Kearny, NJ	1-2 pm
	Paterson, NJ	3-4 pm
September 22	Philadelphia, PA	11-12 noon
	Baltimore, MD	4-5 pm
September 23	Brooklyn, NY	12-1 pm

For more information please call:
1-888-615-2148 or 1-888-205-8851

ECONOMY AIRFARES TO VILNIUS

New York-Vilnius-New York \$699 r.t.

One way to Vilnius \$420

FREGATA TRAVEL

250 West 57th Street, 1211

New York, NY 10107

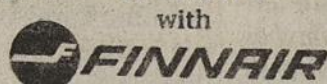
Tel.: (212) 541-5707

RigaVen Travel, Inc.

We provide complete Travel Services
VACATIONS - TOURS - CRUISES

WITH PERSONAL RECOMMENDATIONS
and always competitive fares to

RIGA -- TALLIN -- VILNIUS

LUFTHANSA - SAS

OR OTHER CARRIERS

"Call for Details"

INESE ZAKIS

136 W. Main St., Bay Shore, NY 11706

Tel. 631-665-4455 Fax 631-665-6164

1-800-291-8311

E-mail: RigaVen@worldnet.att.net

VILTIS - Hope

LITHUANIAN RELIEF PARCEL, INC.

368 West Broadway, Boston, MA 02127

Tel. (617) 269-4455 Fax. (617) 269-4836

● **VISŲ SIUNTĖJŲ DĖMESIUI:** Tikimės, kad visi mūsų siuntėjai jau yra gavę paštu naujus siuntinių surinkimo tvarkaraščius. Kaip ir pernai, siuntinių surinkimo datos yra sudarytos visiems 2000 metams, papildomo datų siuntimo paštu rudenį nebus. Jeigu jūsų adresas pasikeitė ir negavote naujo tvarkaraščio ar norėtumėte gauti papildomų tvarkaraščio kopijų, prašome kreiptis į "Vilties" istaigą. Siuntinių surinkimo ir konteinerių datos bus taip pat skelbiamos "Darbininko" laikraštyje.

● Labdaros siuntiniai per GIFT OF HOPE programą

● Perkraustymo į Lietuvą paslaugos

● Pinigų persiuntimas į Lietuvą

● Pigios telefono paslaugos

● Telefono kortelės skambinti į Lietuvą

● Siuntinių persiuntimas iš Lietuvos į Ameriką (tik didesniais kiekiais)

● Perkraustymas iš Lietuvos į Ameriką

● Komercinės siuntos iš Lietuvos į Ameriką

Kviečiame visus taupyti ir skolinti iš
lietuvių įsteigto ir vadovaujamo

SCHUYLER SAVINGS BANK

24 Davis Ave.

Kearny, New Jersey 07032

Bankas švenčia 75-kerių metų sukaktį!

Pilnas ir draugiškas patarnavimas, įskaitant

* Taupymo sąskaitas, sertifikatus ir IRA

* Čekių sąskaitas - asmeniškas ir komercines

* Paskolas - namų, namų remonto,

Home Equity ir automobilio

* ATM naują mašiną ir korteles

* Tiesioginį pinigų deponavimą

Patogios darbo valandos,

pilnai Federalinės valdžios apdraustos sąskaitos

Kalbame lietuviškai...

Mūsų telefonai: (201) 991-0001

arba skambinkite mums nemokamai:

1-888-SCHUYLER (1-888-724-8953)

Organizacijos "Pagalba Lietuvai" darbai ir šalpa vertinama

Lietuvos Vyčių padalinys "Pagalba Lietuvai" susilaukė padėkos laiškų iš Lietuvos.

Vilniaus arkivyskupijos Caritas Vaikų ir jaunimo vadovė J. Matulaitytė ir direktorius B. Stankus rašo: "Mūsų globojami vaikai nuoširdžiai dėkoja už 500 USD auką. Tai yra žymus indėlis vaikų poilsio stovyklos organizavimui paremti. Jūsų rūpesčio dėka vaikai vasarą galės ilsėtis ir pramogauti stovykloje. Linkimė Dievo palaimos ir įvairiausių malonių".

Vilniaus arkivyskupijos Caritas Motinos ir vaikų namų direktorė G. Tučkusienė sako: "Mūsų globojamos vienšios mamos ir vaikučiai nuoširdžiai dėkoja už 500 USD auką, tai yra didelė dovana išlaikant VAC Motinos ir vaiko namus. Jūsų rūpesčio dėka čia galės gyventi merginos, pasiryžusios užauginti vaikučių net sunkiose gyvenimo ar dvasios sąlygose. Mūsų

darbuotojai sušildys savo šilumą jų pavargusias širdis. Linkime Dievo palaimos ir sveikatų".

Vilniaus arkivyskupijos Caritas Nakvynės namų administratorius diak. S. Guja ir VAC direktorius B. Stankus rašo: "Mūsų globojami benamiai nuoširdžiai dėkoja už 400 USD auką, tai yra žymus indėlis išlaikyti nakvynės namus. Jūsų rūpesčio dėka nakvynė čia surandantys žmonės gali ja džiaugtis ne tik žiemą, bet ir vasarą. Ši auksa bus perduota Dievo Meilės ir Gailestingumo Motinos seselėms, kurios labai padeda mūsų darbe".

"Pagalba Lietuvai" valdyba dėkoja visuomenei už nuolatines aukas šio padalinio projektams. Tik su Jūsų dosnumu galime ir mes padėti finansiškai paremti mūsų seses ir brolius Lietuvoje.

Regina Juškaitė-Švobienė

Laisvalaikio malonumų stoka

Aurelija M. Balašaitienė

Nežinau, kaip dauguma skaitytojų mėgsta praleisti savo laisvalaikį, jei atmesim televizijos programas ar pasisvečiavimus. Paprastai eilinis inteligentas mėgsta skaityti grožinę literatūrą, sekti romanų herojų problemas ir jų sprendimus, ar tai būtų romantiški sprendimai, ar moralinių išvadų siūlymai. Deja, užsienio lietuvių labai pasigenda grožinės literatūros, nes dauguma leidinių yra arba prisiminimų liūtis, arba visiems žinomų istorinių įvykių nupasakojimai. Tik kartą per kelerius metus užtinkame naują lietuvišką romaną.

Kai augau savo tėvelių namuose, galėjau naudotis milžiniška biblioteka, tai ir po šiai dienai negaliu pamiršti Sienkevičiaus "Dykumose ir giriose", ar Rubakino "Negyvenamoje saloje", ar Mniszek "Raupsuotosios" bei "Ordinato Micharausko". Taip pat žavėjau sienuolio "Viešnia iš šiaurės", Simonaitytės "Aukštųjų Šimonių likimu", Krėvės "Dainavos šalies senų žmonių padavimais" ir įvairių lietuvių rašytojų bei pasaulinių klasikų kūriniais. Gal todėl išvysčiau stiprų polinkį į literatūrinę kūrybą, jau gimnazijoje pasižymėjusi kaip "rašytoja" ir "poetė". Ir dabar, po daugelio metų Amerikoje, visą savo kuklų laisvalaikį noriu praleisti su knyga, bet... lietuviškos grožinės literatūros kaip ir nėra, jei neskaitysim kartą per kelis metus pasirodančios knygos. Neturėdama kito pasirinkimo, lančiau vietinę viešą biblioteką, kurioje yra tūkstančiai knygų. Jų spalvoti viršeliai viliojančiai patrauklūs, knygos gale paprastai yra autorės ar autoriaus spalvota nuotrauka su trumpa biografinė, ir žinoma, su nuostabiai aukštai knygą vertinančiais kritikų pasisakymais. Beveik

kiekvienos knygos viršelyje prabrėžiama, kad tai esama "best-sellerio" ir nupasakojama, kiek premijų autorius yra laimėjęs ir kiek milijonų egzempliorių esą išspausdinta.

Mėgstu romantiką, nuotykius, istorinius romanus, kiek privengiu kriminalinių romanų, gal išskyrus nuostabų Šerloką Holmsą. Parsinešusi knygas į namus, pradėdau skaityti, bet labai greitai užtrenkiu knygą. Po trumpos, romantiškos pradžios staiga krūpteliu: štai ant lovos gulį labai sužalotą moters kūną, detalai aprašoma jo bausis išniekinimas, o išvadoje tai beveik pateisinama, rašant apie pavydą, keršto reikalingumą ar kitas gyvenimo problemas, kurios yra išsprendžiamos brutaliai ir sadistiškai. Kitoje knygoje aprašoma nuotykinga meilės istorija su seksualinėmis scenomis, nors toje istorijoje iš tikro jokios meilės nėra pagal tikrą to žodžio sąvoką. Išvada yra tokia, kad iš penketo knygų prisiverčiu perskaityti vos vieną... Žodžiu, modernioji Amerikos grožinė literatūra yra grynas nusikaltimų, sadizmo ir pornografijos sąslavynas. Graudu, kad jau nebėra tokių rašytojų kaip Ernest Hemingway ar į jį panašių literatūros genijų. Reikia sutikti su tokia fakta, kad mes, lietuviai, esame gan puritoniški, tai mūsų romanuose paprastai sustojama prie kuklaus bučinio, o mirtis ateina natūraliai, be detalaus žmogžudystės aprašymo. Nors tai vienas kraštutinumas, tačiau mums labai reikia grožinės literatūros. Skaitymas paprastai priverčia susimąstyti, gal pasijuokti ar net susigraudinti, bet tai yra vienas iš kultūringiausių laiko praleidimų. Graudu, kad stinga naujų lietuviškos grožinės literatūros veikalų...

Ar čia organizacinis nerūpestingumas, ar asmeninis nesąžiningumas, ar ir viena, ir kita?

(atkelta iš 3 psl.)

puslapyje paskelbė išsamų straipsnį apie iš Amerikos gautų pinigų nusikalstamą žarstymą Lietuvos šalių sąjungoje. Neveltui tokie debesys temdo JAV lietuvių telkiamą paramą, šie reiškiniai rūpi mūsų fondų vadovyboms - pvz., Tautos Fondas LPKTS "Tremtinio" leidimui 1999 m. paskyrė \$5,000. Kalbos plinta Lietuvoje, bet žmonės arba jaučiasi bejėgiai, arba paprasčiausiai moja ranka, kad, "kaip ir anksčiau, vagia visi".

Skaitytojai lai sprendžia: ar LPKTS vadovybėje jau tikrai

sutvarkytas LPKTS prezidento laiške smerktas nerūpestingumas, ar užtikrinančiai pažabotas (šiais laikais reikėtų sakyti - traktorium šalin nutemptas) nesąžiningumas? Afera kuklų vyko Kaune esančioje vadovybės būstinėje, tolokai nuo Vilniuje gyvenančio LPKTS prezidento akių. Norėtųsi tikėti, kad reikalas iš tikrųjų bus likviduotas ne tik LPKTS vadovybei, bet ir sąjungą remiančiai visuomenei priimtiniu būdu. "Tikėti" ir "pasitikėti" panašiai skamba, bet tai du skirtingi dalykai.

A.P.P.L.E. sėkmė Kaune

Julius Veblaitis

1990 metų rudenį buvo įsteigta organizacija, pasivadavusi American Professional Partnership for Lithuanian Education (A.P.P.L.E.), arba Amerikos pedagogų talka Lietuvai. Kas vasarą į Lietuvą keliauja lietuviai iš Amerikos, keletas iš Kanados, bet daugiausiai kitų tautybių kilmės amerikiečiai - savanoriai mokytojai ir universitetų profesoriai. Jie aukoja savo laiką, atostogas, patys apsimoka kelionės išlaidas, norėdami prisidėti prie mokytojų kvalifikacijos kėlimo raidos Lietuvoje. Per tas dešimtį vasarų A.P.P.L.E. kursuose jau yra dalyvavę per 10,000 Lietuvos mokytojų, atvykusių iš įvairiausių miestų ir kaimų mokyklų. Tai yra išpuodingas skaičius!

Sugrįžę į namus vis girdime klausimus: ar jau vyksta kokie teigiami pokyčiai Lietuvos mokyklose, ką jūs apamai ten nuveikėte? Nelengva į tai konkrečiai atsakyti, nes, kaip žinia, žmogaus švietimo ir ugdymo "mene" rezultatai atsiranda lėtai. Pastaraisiais metais į

A.P.P.L.E. dėstytojų talką vis daugiau įsitraukia ir Lietuvos specialistų. Vienas tokių tautininkų jau dešimt metų yra nuoširdus ir aktyvus A.P.P.L.E. bendradarbis kolega, Kauno Vytauto Didžiojo Universiteto psichologijos docentas prof. Algirdas Grigonis. Jis, pasitelkęs A.P.P.L.E. dėstytojų pagalbą, Kauno apskrities specialiuoju pedagogu ir tėvų draugijos nariams suorganizavo kursus tema "Normalizacija ir integracija: iš kur ateini ir kur eini?" Šiuose kursuose dalyvavo virš 800 Kauno apskrities mokytojų ir tėvų. Prof. Grigonis man įteikė asmeniškų išpuodžių pluoštą ir A.P.P.L.E. darbų pastebėjimus. Štai ką jis sako:

"Vyksta Lietuvos švietimo reforma. Pastebimi ir jos poslinkiai. Pagrindinis reformos tikslas - atsigręžti į žmogų ir žvelgti į jį ne kaip į sraigtelį, o kaip į absoliučią vertybę. Šio tikslo siekiant užsimota spręsti šie svarbūs uždaviniai:

- puoselėti žmogaus fizinę, psichinę ir dvasinę raidą;
- sudaryti sąlygas individu-

alybei atsiskleisti;

- pažadinti norą tobulėti;
- ugdyti asmenybę, atsivariusią gimtajai kultūrai;
- pasirengti darbinei ir profesinei veiklai.

Tokia humanistinė bei demokratine švietimo ir ugdymo tikslo samprata diktuoja esminius šiuolaikinio švietimo valdymo pokyčius.

Struktūriniai švietimo pertvarkos žingsniai šiandien siejami su A.P.P.L.E. - Amerikos mokytojai į talką Lietuvos mokyklai - bendrijos iškeltų pagrindiniu dabarties pedagoginiu idealu - vaikų, paauglių, jaunųjų, suaugusiųjų, turinčių negalią, normalizacija ir integracija. Šios sąvokos telpa senovės romėnų posakyje: *unde venis et quo vadis* (iš kur ateini ir kur eini).

Šią organizaciją "Amerikos mokytojai į talką Lietuvos mokyklai" 1991 metais subūrė Vaiva Vėbraite, Lietuvos švietimo ir kultūros ministro Dariaus Kuolio pakviesta. Ji visa galva pasinėrė į veiklą, kuriai apibūdinti tinka XIX amžiaus lietuvių rašytojo S. Stanevičiaus žodžiai: "...Šlovė visus sujudo no gera tėviškei daryti: ir, ką amžiai pagadino, tai čėsas yra sutaisyti". Stanevičiaus posmo es-

mė labai tinka visiems mūsų švietimams metams ir jų poslinkiams, verčia mane prisiminti vieną įvykį, kuriuo būtina paryškinti Vaivos Vėbraitės portretą.

Prisimenu 1991 m. Medininkų tragediją. Vėl vakarą Pedagogų kvalifikacijos institute mes laukėme iš televizijos redakcijos atvežant vaizdajuostę apie kruviną rusų sudoriją su mūsų muitininkais. Juosta vėlavo. Dalijomės prisiminimais apie kruvinuosius Sausio 13-tos įvykius. Vieni pasakojo, kaip nerimavo jų giminės Amerikoje, skambindami telefonu vis klausė: "Ar gyvi?.." Vaiva klausėsi ir tylėjo. Pagaliau ji prabilo: "Aš niekam neskambinau. Kiekvienas žuvis ir sužeistas lietuvis yra mano brolis, mano sesė, mano skausmas. Tautos kančia yra mano kančia". Šie Vaivos žodžiai daug ką pasakė apie ją kaip apie Lietuvos pilietę. Aiški gyvenimo filosofija jos gyvenimui teikia prasmę ir atsakomybę. Iš tos pačios filosofijos išplaukia taurūs ir reikšmingi darbai, skirti Lietuvos mokytojams. Vaiva žino, ko siekia, todėl visa savo būtybę spinduliuoja į mums norą geriau dirbti.

(nukelta į 8 psl.)

Aušros Vartų parapija Montrealis, Kanada

Sveikinimas saviesiems, svečiams ir bičiuliams
2000 metų rugsėjo 10 dienos akistatoje
"Rankšluostin įausiu..."

...Ne vienas prisimename dainą: "Rankšluostin įausiu Lietuva Tėvyne, tu - didvyrių žemė, mes - tavo vaikai". Iš sostinės, kitų miestų ir kaimų, iš Dzūkijos, Aukštaitijos, iš daugelio gimtosios žemės pašalių išsklaidę, ištaškę kaip vėjas lapus, kaip vanagas išvaikę mūsų žemės vaikus po visus žemynus. Atpūtė laiko negandos ir pražūtinga santvarkų kaita nemaža jų Klevo lapo šalin, kur prabėgo ne tik vieneri metai. Jau spėjo greičiau nei Nemuno, šv. Lauryno upių vanduo nustrūsti visas pusšimtis. Atrodo, vakar užvakar iš Verduno pašonės ant pečių nešė lietuviai medinį kryžių prie naujos, ką tik vargais negalais pasistatytos bažnyčios, išaugusios pelkės vietoje. Tas kryžius ir šandien tebestovi - ateivių vargo, kančių, ašarų ir trumpų džiaugsmų simbolis. Jo papėdėje per tiekų metų kadaise atvažiavę jauni ir žvalūs, jau palinko, pražilo. Čia, ilgų žiemų ir drėgnų pavasarių saloje, spėjo užgimti ir užaugti jų vaikai, kai kurie jau net proanūkių sulaukė. Čionai jie išaudė ne vieną trintų rankšluostį, šešianytes drobes. Čia savo taupumu, praktiškai susirentę naujas pirkias, susisuko jaukias gūžtas, prisodino rūtų mėtų ir bijūnų darželius. Iš čia jie rašė vyriausyboms, atstovyboms ir prezidentams raštus, daužė jų slenkščius, siuntė šimtais siuntinių tiems, kurie alko ir mirė iš bado Sibire, guldė kaulus Urale, kentė reumatizmo sukamus kaulus, leido mirtim alsuojančias dienas naktis kameroje ir karcieriuose. Į jų gyvenimo rankšluostį įaus tas ne tik neužgesęs tėvynės ilgesys, vaikų ir anūkių godos, daugelio lūkesčiai ir teberu-

senančios viltys tikruoju Lietuvos atgimimu. Prabėgo tas laikas kaip viena diena, kai 1950 m. rugsėjo 12 d. T. Jonas Kubilius įkūrė parapiją, o 1955 m. balandžio 3 d. kardinolas Paul-Emile Leger pašventino bažnyčią. Todėl dėkingi tiems, kas rūpinosi šiais maldos namais, kas čia giedojo, dirgavo, meldėsi, puošė, valė ir prižiūrėjo, kas vaikučius krikštijo, mokė katekizmo, Sutvirtinimo Sakramentą teikė, tuokė ir lydėjo į amžino poilsio vietą. Dėkojam kalvas gėrybių pagaminusioms ir kalnus lėkščių išplovusioms šeiminkėms, ypač tiems, kurie iš penkių savaitinių algos dolerių po vieną aukojo bažnyčios, klebonijos statyboms. Su pagarba minime visus mus aplankiusius svečius, vyskupus, kunigus, Tėvus jėzuitus, dirbusius Aušros Vartų ir jų žmonių sielų labui, lietuviškos kultūros platintojus, renginių ir visokiųjų suėjimų organizatorius, mėginusius mūsų gražių tradicijų ir papročių dvasią gaivinti, šokių ir dainų, eilėraščių ir lituanistinės mokyklos pamokomis savosios kalbos neužmiršti. Dėkojame visiems, kurių triūsų, prakaitu, kaštu ir rūpesčiu dar ir šiandien tebestovi atjaunėjusi, apsilavusi bažnyčia, ir nūnai laukianti visų, kuriems brangus tikėjimas, malda, mūsų gražios krikščioniškos tradicijos. Dėkui ir tiems, kurie ir po mūsų ateis, melsis ir palaikys tą dvasią, atsivežtą iš ten, kur "bėga Šešupė, kur Nemunas teka..." Visais Jumis džiaugiamės, dėkojame už apsilankymą ir kuo nuoširdžiausiai už Jus meldamiesi, spaudžiame ranką. Telydi Dangus Jūsų darbus, namus ir kelius.

T. Kazimieras Ambrasas

Lietuvio balsas JT Žmogaus Teisių sesijoje

Ženevoje, Šveicarijoje, praėjusį mėnesį vyko Jungtinių Tautų Žmogaus Teisių Puoselėjimo komiteto 52-oji sesija. BATU-NO (Baltiečių Draugijos Jungtinėms Tautoms) įstaiga New Yorke pranešė, jog rugpj. 14 d. šioje sesijoje išsamia kalbą pasakė Kauno VDU profesorius Algis T. Geniušas. Jis atstovavo Laisvųjų Žurnalistų federacijai ir, netiesiogiai, BATUNui.

Priminęs, kad ši federacija jau beveik 60 metų gina tautinių, etninių, religinių ir kalbinių mažumų teises, kalbėtojas pareiškė, jog šios teisės ir šandien daug kur pažeidinėjamos - kaip, pvz., Tibete, Rytų Timore, Kosove ir Čėčėnijoje. Jis taip pat kritikavo pasaulinę organizaciją, kuri pasidavė Kinijos spaudimui ir neleido Tibeto

(nukelta į 8 psl.)

Visus "Darbininko" skaitytojus kuo nuoširdžiausiai sveikina 2000 rugsėjo 10 d. savo 50-metį švenčianti Montrealio Aušros Vartų parapijos bažnyčia ir parapija. Gausios Dievo palaimos, Švč. Mergelės Marijos globos Jums visiems linki kun. K.J. Ambrasas, SJ

Kaip valyti veidą cukrumi

Cukrus - paprasčiausia priemonė, padedanti išlyginti ir atšviežinti užterštą, nelygią odą. Smulkūs kristalai nutrina negyvas odos ląsteles ir pašalina nelygumus. Jei oda jautri, patar-

tina sumaišyti cukrų su grietine ar įmaišyti jo į kremą. Švelniais masažuojamaisiais judais patrinkite odą, paskui švariai ją nuplaukite ir nusausin-
kite. NewsUSA

A.†A.

RIMTAUTUI KRIAUCIŪNUI

staiga Lietuvoje mirus, reiškiamo gilią užuojautą jo brangiam tėvui Dr. JUOZUI KRIAUCIŪNUI, velionio sūnui ROBERT, dukterims SUSAN, NANCY ir CHRISTINE. Liūdime kartu su jais.

AMERIKOS LIETUVIŲ KULTŪROS ARCHYVO

Direktoriato nariai

DARBININKAS

341 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

E-mail: Darbininka@aol.com

Redakcija ..... (718) 827-1352
Redakc. FAX .. (718) 827-2964
Administr. .... (718) 827-1351

Spaustuvė ..... (718) 827-1350
Vienuolynas .. (718) 235-5962
Vyskupas ..... (718) 827-7932
Salė (kor.) ..... (718) 827-9645
Salės adm. .... (718) 235-8386

Rugsėjo 8 d. - Marijos gimimas; Tautos šventė - Vytauto Didžiojo karūnavimo diena.

Vysk. A. Baltakis, OFM, rugsėjo 6 d. išskrido į Kanadą. Lankysis Toronte ir Montrealyje. Grįžta į savo rezidenciją rugsėjo 18 d.

Lietuvių Katalikų Religinės Šalpos metinis susirinkimas įvyks sekmadienį, spalio 8 d., Švč. M. Marijos Nekalto Prasidėjimo vienuolyne Putnam, CT. Registracija prasidės 1:30 val. popiet. Susirinkime bus pateikta praėjusių metų ataskaita, svarstomi ateities veiklos planai, renkami nauji direktoriai. Po susirinkimo įvyks naujos Direktorių tarybos posėdis. Susirinkime dalyvaus svečiai iš Lietuvos, Panevėžio vyskupas Juozas Preikšas.

Viešpaties Atsimainymo parapijos žinios

Išpažintys yra klausomos kiekvieną šeštadienį nuo 4 iki 4:45 val. p.p. Išpažinti galima atlikti lietuvių arba anglų kalbomis.

Rugpjūčio 29 d., 7:30 val. vak. St. Margaret's parapijos bažnyčioje buvo aukojamos mišios lietuvių ir anglų kalba. Jubiliejinių metų proga visuotinio nuodėmių atleidimo intencija. Liturgijos muzikinę dalį gražiai praturtino vargonininkė Asta Barkauskienė su jungtiniu Apreiškimo ir VJ Atsimainymo parapijų choru. Mūsų parapiją priklauso šiai Middle Village grupetei. Buvo gera proga parodyti amerikiečiams lietuvių pasiekimus giedojime, pamaldose ir etninėje veikloje.

"Msgr. Frank Bulovas Avenue" gatvės pakeitimo proklamacija bus oficialiai išteikta prel. P. Bulovo seseriai Violai Baliunas sekmadienį, rugsėjo 17 d. Proklamacija buvo įgyvendinta Assemblywoman Marge Murkey dėka. Proklamacijoje minima prel. P. Bulovo veikla Maspetho rajone ir jo visas pastoracinis darbas.

JAV LB Kultūros Tarybos rengiama **Premijų šventė** įvyks **lapkričio 18 d.** (ne lapkričio 11 d., kaip buvo skelbiama anksčiau). Mat tik tą dieną gali atvykti šventės programos atlikėjai - Chicago Dainavos Ansamblio Vyrų vietas. Šventė St. Petersburg organizuoja JAV LB Floridos apygardą, kurios pirmininkas nuo gegužės mėn. yra Algimantas Dūda, ir Amerikos Lietuvių Klubas, kuriam pirmininkauja Albinas Karnius.

SVARBUS ATITAISYMAS
Rašant apie "Žalių kortelių" loteriją "Darbininko" 32 numerįje, 8 puslapyje, išvėlė nemalonį klaidą Prašymo-formos siuntimo adrese. Čia pakartojame teisingą adresą, kuriuo prašymas turi būti išsiunčiamas:

DV-2002 Program
Kentucky Consular Center
Lexington, KY 41903
USA
(Klaidingai buvo parašyta: DV-2000 Program).

Už klaidą atsiprašome.
Apreiškimo parapijos metinė gegužinė įvyks sekmadienį, rugsėjo 17 d., 12 val. vidurdienį Kultūros Židinio kieme ir salėse. Veiks maisto bufetas ir bus šalta atgaiva. Gros DJ muzika. Numatytos kelios loterijos, žaidimai vaikams. Žiūr. Tarybos paruoštą skelbimą šio puslapio apačioje.

PUTNAM, CT
ŠILUVOS MARIJOS ŠVENTĖ Nekaltai Pradėtosios Marijos šventovėje Putnam, Connecticut, bus sekmadienį, **rugsėjo 10 d.** Praves kunigas Kestutis Kėvalas. Dienos programa: 10 val. r. - registracija, klausomos išpažintys; 11 val. r. - Šv. Mišios ir pamokslas. 12 val. - pietūs; 1:30 val. pp. - konferencija; 2:30 val. pp. - procesija su rožančiaus malda, Palaiminimas Švč. Sakramentu. Šia poga galima pelnyti ypatingus Jubiliejinių metų visuotinius atlaides.

A.P.P.L.E. sėkmė Kaune

Julius Veblaitis

(atkelta iš 7 psl.)

A.P.P.L.E. bendrijos patrauklumas ir sėkmė yra neabejotini, nes į jos renginius veržte veržiasi pedagogai. Juk per 4 metus vien Kauno A.P.P.L.E. centre kvalifikaciją tobulino 1,743 bendrojo ir specialaus ugdymo institucijų pedagogai, specialistai ir tėvai. Šios draugijos dėstytojai ir mūsiškiai talkino ir kituose renginiuose. A.P.P.L.E. draugijos dėka mums pavyko organizuoti JAV katalikų misijos seminarą "Neurovystymosi sutrikimai" (vadovas Arūnas Čiuberis), kurį lankė 140 kinziterapeutų, logopedų ir gydytojų neurologų. Kursus rėmė Vytauto Landsbergio fondas. A.P.P.L.E. centras bendrauja su Švedijos organizuotu Baltijos, o taip pat Olandijos Maagdenhuis fondais. Iš viso Kauno A.P.P.L.E. centro renginiuose per 4 metus dalyvavo 2933 pedagogai. Retrospektyviai nagrinėjamas A.P.P.L.E. veikla, manau, kad suvokiame svarbiausius jos sėkmės veiksnius.

Pagrindinė mano tezė būtų tokia: A.P.P.L.E. - tai inteligentų bendruomenė, bet ne technokratų unija. Todėl, įgyvendinant humanistinius ir demokratinius mokyklos gyvenimo principus, stiprinant mokytojų pasitikėjimą savo jėgomis, vidinėmis galiomis, ugdant pagarbą vaikui, ji pajėgi daug kuo Lietuvos mokytojų padėti. A.P.P.L.E. brandžios, autentiškos, dinamiškos asmenybės turi aiškų gyvenimo tikslą, savimone, žmogiškąjį orumą bei gebėjimą suprasti savo vaidmenį pasaulyje.

Kitas bendrijos sėkmės veiksnys yra gebėjimas bendrauti su pedagogais, kuriant prasmingą tarpusavio sąveiką. A.P.P.L.E. nariai yra dėmesingi ir Lietuvos mokytojų poreikiams ir jausmams. Atvykę dėstytojai gerbė mūsų mokytojus ir jų sprendimus. Jie vadovavosi principu: "I'm OK-You're O.K." Paskaitose dėstytojai visuomet dalijosi savo sukauptu vertybių ir požiūrių sistema, kad mokytojai galėtų suprasti, kodėl dėstytojas vienaip ar kitaip kalba, elgiasi. Jie skatino mokytojus, kad išdrįstų leisti ieškojimų kelių ir išbandytų tai, kas nauja. Bet to daryti jie nevertė. Jie išsakydavo savo nuomonę ir reagavo į tai, ką mes darėme, tačiau, kiek pastebėjau, jie pasitikrindavo, ar paveikūs jų žodžiai. Dėstytojai ne visada primdavo mūsiškius požiūrius, tačiau mūsų tiesą vertino. Buvo iš tiesų malonu išgirsti, kaip Ritonė Rudaitienė, Carol Sperry ir dr. Jacqueline Rickman sakė, kad moko iš mūsų ir yra pasirengusios priimti tą naują patirtį bendraudamos Lietuvoje. Dėstytojų asmeninės savybės stiprina seminarų poveikį ir jos padėjo susiformuoti ne tik gražiems santykiams, bet ir nuoširdžiai pasitikėjimo aplinkai sudaryti. Šioje aplinkoje mes pajutome didelę asmeninę atsakomybę. A.P.P.L.E.

bendrijos bruožai yra reikšmingi kiekvienam Lietuvos vaikų ugdymui.

Sovietinės sistemos metais vaikai, turintys vidutinę, žymią ir labai žymią proto negalią, patyrė pačią didžiausią diskriminaciją ir segregaciją. Jie buvo laikomi nemokytiniais. Šie vaikai buvo pasmerkti izoliacijai, nesuteikiant jokių vilties gyventi bent kiek pilnavertį gyvenimą.

Jau pačioje A.P.P.L.E. misijos pradžioje dėstytojai mokė Lietuvos pedagogus, kad nėra mokytojų ir nemokytinų vaikų, todėl pamažu keitėsi ir mūsų ugdymo filosofija: kiekvieną vaiką ėmėme žiūrėti kaip į unikalią asmenybę. Bėgant metams išitinkome, kad net didelė negalią turintys vaikai gali daug ko išmokti. Svarbu juos išmokyti išreikšti jų amžių atitinkančius pažintinius, komunikacinius bei socialinius išpučius. Rezultatai akivaizdūs: Vilijampolės vaikų pensionatas jau išleido šių vaikų piešinių albumą, dainų kasetes, kurios stebina mūsų bendruomenę. Kiti garsėja sportiniais pasiekimais ar savo puikiais rankdarbiais. Mes jau nebegirdime tokių terminų, kaip silpnaprotis, debilas, imbecilas, idiotas, žlibas, glušas, kurčiolas ir kt. Juk dar iki pirmosios A.P.P.L.E. vasaros 1991 m. medicininės pedagoginės komisijos, ištyrusios, kad vaikas turi žymią ar labai žymią proto negalią, į aktą rašė: "Nemokytinas". Tai supriešino tėvus su mokytojais.

A.P.P.L.E. dėstytojų dėka Kauno specialiųjų pedagogų ir tėvų draugijoje įrengta turtinga biblioteka. Joje sukauptos naujausios knygos iš specialiosios pedagogikos ir žmogaus raidos psichologijos. Daug naujausių monografijų dovanavo mūsų dėstytojas prof. Karl Janowitz iš Temple Universiteto. Jis mums prenumeruoja naudingus šių keturių sričių žurnalus. Kone kiekvienas lektorius palieka vaizdajuosčių apie

vaikų, turinčių įvairias negalias, ugdymo praktiką. Tokių vaizdajuosčių jau gavome per šimtą. Ne visi pedagogai yra įvaldę anglų kalbą, todėl verčiant anglų kalbos literatūrą, daug talkina Vytauto Didžiojo Universiteto psichologijos studentai. Jų didelio triūso dėka turima daug vertimų apie įvairius vystymosi sutrikimus.

A.P.P.L.E. dėstytojų paskatinti, pradėjome ruošti leidinius. Jau išėjo "Sudėtinga vaikystė", "Neurovystymosi sutrikimai", "Emocijų ir elgesio sutrikimai", "Specialusis ugdymas ir vadovavimas", "Normalizacija ir integracija".

A.P.P.L.E. bendrijos vadovams ir lektoriams noriu pasakyti, kad Jūs esate puikūs, taiklūs ir išradinigi šauliai. Savo tvirtose rankose Jūs laikote įtempe lankus. Jau 10 metų Lietuvos padangėje Jūs skridinate strėles tarsi gyvus paukščius. Jos skrieja aukštai ir toli nušviesdamos kelią specialioms pedagogams. Ačiū visiems rėmėjams iš JAV už tas skriejančias strėles, kurias mūsų padangėje savo didžiulės patirties lanku skraidina Jūsų protai ir rankos.

Nėra abejonės, kad toks pozityvus profesoriaus Grigonio mūsų darbų įvertinimas bus geras akstinas ir paskata naujiems A.P.P.L.E. užmojams.

Paskyrus Vaivą Vėbraitę švietimo ir mokslo viceministre, A.P.P.L.E. bendrijai ir jos darbų vykdymui sumaniai ir sėkmingai vadovauja Emilija Sakadolskienė. Šiuo metu ji ruošia disertaciją doktorato laipsniui Maryland Universitete.

O dabar, nuo rudens A.P.P.L.E. vadovės pareigas perima bostoniškė Gita Kupčinskienė, veikli ir puiki A.P.P.L.E. misijos darbuotoja. Šiuo metu Bostone, Fontbonne Akademijoje, ji yra kompiuterių specialistė. Taigi A.P.P.L.E. organizacija yra geroje rankose ir neša konkrečius vaisius. Todėl remkime ir toliau šią Lietuvos mokykloms naudingą veiklą, atsiųsdami auką šiuo adresu:

A.P.P.L.E. 419 A
P.O. Box 617215
Durham, CT 06422.

A.P.P.L.E. vadovybė (fotografuota 96.3.31 Clevelande): iš k. sėdi: Danguolė Vadopalienė, švietimo ir mokslo viceministrė Vaiva Vėbraitė, Irena Giedraitienė; stovi iš k.: Julius Veblaitis, direktorė Emilija Sakadolskienė, Violeta Gedgaudienė, naujoji vadovė Gita Kupčinskienė, Rimantas Bitėnas. Trūksta: Walter Serbent, Jane Serbent, Myros Goodwyn, Shirley Sabo, Christine McGann, Amandos Muliolienės bei Ritonės Rudaitienės. V. Bacevičiaus nuotrauka

Lietuvio balsas JT Žmogaus Teisių sesijoje

(atkelta iš 7 psl.)

budistų dvasiniam vadovui Dalai Lamai dalyvauti rugpjūčio gale New Yorke vykusioje pasaulio religinių ir dvasinių vadovų Taikos konferencijoje. Tai, anot Geniušo, kompromituoja Jungtines Tautas, pakerta pasitikėjimą jomis ir menkina konferencijos orumą.

Pagrindinė profesoriaus kalbos dalis buvo pašvesta Baltijos valstybėms. Vos tik atsikūrusios savo nepriklausomybę, pareiškė jį, Estija ir Latvija tapo itin tulžingų Maskvos kaltinimų taikiniu. Rusų politikai ir valdžios atstovai nesiliauja puolę šių valstybių pilietybės ir kalbos įstatymu, tuo siekdami užblokuoti Baltijos valstybių įsijungimą į NATO.

Tokie puolimai, pasak Geniušo, buvo atnaujinti Ženevoje lie-

pos 28 d. Estija ir Latvija juos atmetė, cituodamos Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo organizacijos, Europos Komisijos ir žinovų pareiškimus, jog tie įstatymai neprieštarauja tarptautiniams reikalavimams. Latvių ir estų atstovai priminė, kad masinis nebalitijiečių antplūdis į Baltijos šalis buvo rusų kolonizacijos išdava.

Kalbėtojas taip pat paminėjo naują pavojingą poslinkį V. Putin'o užsienio reikalų politikoje - Maskva pradėjo absurdiškai tvirtinti, jog 1940 m. vasarą Baltijos valstybės nebuvo okupuotos, o "savanoriškai" per savo parlamentus pasirašė įsijungti į Sovietų Sąjungą.

Profesorius pridūrė, jog Rusijoje, kaip ir Serbijoje, Baltarusijoje bei Kinijoje, žurnalistai tebėra

persekiojami, suimtinėjami ir žudomi. Jis paminėjo žurnalistę Emmą Gray, kuri kovo mėnesį Žurnalistų Apsaugos komitete pareiškė, jog "šiandien Rusijoje nepriklausomas žurnalizmas yra apgulties stovyje. Rusijos vyriausybė panaudojo žiniasklaidą žmonių apmulkinti ir taip V. Putin išliuogė į rinkimų pergalę ant romiai paklusnios spaudos pranešimų bangos".

Baigdamas savo kalbą, Geniušas priminė čečėnų ir kitų dar patirtų tautų tragedijas. Jis ragino Žmogaus Teisių pakomitetą aktyviai sekti padėti Čečėnijoje. Būtina reikalauti, kad Rusija išpildytų savo moralinę, politinę ir teisinę atsakomybę, atitrauktų savo armiją ir leistų čečėnų tautai įkūnyti pagrindinį Jungtinių Tautų principą - jų teisę laisvai apsispręsti.

(LER)

SKELBIMAI

Tik 33 centai už minutę skambinant Lietuva: 8,9 cento - JAV. Pigu. Patrauklu. Patikima. Jokių mėnesinių mokesčių. Tarptautinė telefono bendrovė IE COM aptarnauja lietuvius nuo 1983 metų. Teiraukitės lietuviškai 708-386-0556. (sk.)

Moterims siūlomi darbai amerikiečių šeimose. Turi susikalbėti angliškai, mėgti vaikus, žinoti namų ruošos darbus. Patikima agentūra. Tel. (516) 377-1401. (sk.)

Lietuviai, lauko priežiūros darbu (landscaping - maintenance) bendrovės savininkas Washington, DC, **ieško dviejų darbininkų**, kurie galėtų atlikti lauko priežiūros darbus. Pradinis mokeskis \$6.00 į val. ir viršvalandžiai. Reikalingas darbo leidimas. Suteikiamas pigus butas - 130 dol. mėnesiui. Tel. (202) 244-2373.

Priimčiau vieną ar dvi lietuvaite pasidalinti tvarkingą baldais apstatytą vieno miegamojo ir didelio salono butą. Astoria, NY, netoli požeminio traukinio stoties. Skambinti (718) 626-7299. Nijolė. (sk.)

Ieškoma auklė. Du vaikai, mokyklinio amžiaus. Montclair, NJ. Turi kalbėti angliškai ir vairuoti mašiną. 3 arba 4 dienas į savaitę. Gali gyventi šeimoje. Prašome skambinti tel.: 973-783-0536.

LIETUVOS STUDENTŲ CENTRAS
patikimai ir garantuoti
** keičia vizas J1, B1 - B2 į F1 arba L1;

** padeda gauti Social Security su leidimu dirbti;
** ruošia visus pakvietimo dokumentus;
** K-1 & K-2 vizos iš Lietuvos.
Dėl papildomų informacijų teiraukitės telefonu nuo 1 val. p.p. **212-725-8807.** (sk.)

Jauna dirbančiųjų pora ieško buto Brooklyn, Queens ar Long Island rajonuose. Galėtų padėti namo priežiūroje. Skambinti: 718 348-6436. (sk.)

Moteris iš Lietuvos ieško darbo. Gali prižiūrėti ligonį, šeiminkauti. Nori gyventi šeimoje. Skambinti po 6 v.v. (718) 934-4788. Kviesti Rimą. (sk.)

SKAMBINKIT ir TAUPYKIT!
į LIETUVĄ - 28c/min., JAV - 7c/min. Nėra jokių papildomų mokesčių. Užsakymai priimami lietuviškai nemokamu telefonu. **1-888-606-3427 MAXITEL**

Kretingos pranciškonų labdaros valgyklai, kuri buvo aprašyta DARBININKO Nr. 29, aukojo:

Liudas Normantas, Hiram, ME - 220 dol.

Norintieji prisidėti prie šios valgyklos išlaikymo, prašomi aukas siųsti:

Franciscan Fathers
361 Highland Blvd.
Brooklyn, NY 11207

Pažymėkite, kad tai Jūsų auksa Ketingos vienuolyno labdaros valgyklai.

"Vilties" siuntinių agentūros atstovas vėl priims siuntinius į Lietuvą šeštadienį, **rugsėjo 30 d. nuo 2 iki 5:30 val. p.p.** "Darbininko" patalpose, 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY. New York "Vilties" atstovas yra Algis Jankauskas. Su juo galima susitarti dėl siuntinių paėmimo iš namų skambinant telefonu **718-849-2260.**

Atlantic Express Corp., siuntinių į Lietuvą persiuntimo bendrovė, vėl priims siuntinius šeštadienį, **rugsėjo 9 d.**, nuo 12 iki 1 val. p.p. Kultūros Židinio kieme. Dėl informacijų skambinkite tel. 1-888-205-8851.

Apreiškimo Parapijos Taryba
maloniai kviečia visus į parapijos metinę

GEGUŽINĖ/PIKNIKĄ

Kultūros Židinyje - 341 Highland Blvd. Brooklyn, NY
Sekmadienį, rugsėjo 17 d., 12:00 val. vid.

Veiks bufetas su šiltais patiekalais, gardumynais ir atgaiva įvairios loterijos, žaidimai vaikams, liet. prekių stalas

Pramatytos Lietuvių Atletų Klubo krepšinio rungtynės

Muziką gros DJ

Įėjimas nemokomas

NY Lietuvių Bendruomenės apylinkė VERSMĖ
rengia grupės

SEL

KONCERTĄ - DISKOTEKĄ

šeštadienį, rugsėjo 8 d., 9 val. vak. **VERSMĖS KLUBE**
70 Havemeyer St. (kampas Havemeyer ir N 5th St.), Brooklyn, NY
(priešais Apreiškimo bažnyčią)

Traukiniu: G linija - Metropolitan Ave. L - Lorimer St.

Automobiliu: BQE, Exit Metropolitan Ave.,

Metropolitan ir N 5 Street kampas

Įėjimas - 10 dol.

Dėl daugiau informacijų: (718) 951-4111 - Donatas